

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIAM TEISMUI PATEIKTŲ PRAŠYMŲ IR PAKLAUSIMŲ PRIIMTINUMO APŽVALGA*

TURINYS

IŽANGA.....	2
1. ATSISAKYMAS NAGRINĖTI PRAŠYMĄ	5
1.1. Atsisakymas nagrinėti prašymą, paduotą institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą	5
1.2. Atsisakymas nagrinėti prašymą, kurio nagrinėjimas yra nežyningas Konstituciniam Teismui	8
1.2.1. Konstitucinis Teismas tiria tik Seimo, Prezidento, Vyriausybės ir referendumu priimtus teisės aktus.....	8
1.2.2. Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų	8
1.2.3. Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo klausimų	11
1.2.4. Konstitucinis Teismas netiria teisėkūros subjektų neveikimo	11
1.2.5. Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, kuriuose nėra tyrimo dalyko	12
1.2.6. Konstitucinis Teismas nenagrinėja fiktyvių prašymų.....	14
1.2.7. Konstitucinis Teismas nenagrinėja savitikslių prašymų	15
1.3. Atsisakymas nagrinėti prašymą, kuriame nurodyto teisės akto atitikties Konstitucijai jau ištirta.....	16
1.4. Atsisakymas nagrinėti prašymą, jeigu Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko.....	18
1.5. Atsisakymas nagrinėti prašymą, grindžiamą ne teisiniais motyvais	18
2. PRAŠYMO GRAŽINIMAS	20
2.1. Reikalavimas pateikti teisinius argumentus	20
2.1.1. Nepateikta argumentų, pagrindžiančių pareiškėjo poziciją	21
2.1.2. Prašymuose išdėstytais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija	25
2.1.3. Netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys.	29
2.1.4. Neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai.	30
2.1.5. Kiti su teisiniu argumentavimu susiję prašymų trūkumai.	35
2.2. Kiti reikalavimai prašymų turiniui ir formai	36
3. ATSISAKYMAS NAGRINĖTI PAKLAUSIMĄ	39
4. ATSISAKYMAS AIŠKINTI KONSTITUCINIO TEISMO AKTUS.....	42

* Ši apžvalga skirta aptarti pareiškėjų (Seimo, Vyriausybės, Respublikos Prezidento, teismų ir Seimo narių grupių, taip pat subjektų, turinčių teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl jo baigiamųjų aktų išaiškinimo) Konstituciniam Teismui pateiktų kreipimusių trūkumams, dėl kurių jie nepriimami nagrinėti. Individualius konstitucinius skundus teikiantiems fiziniams ir juridiniams asmenims ši apžvalga aktuali tiek, kiek joje aptariamai minėtų pareiškėjų prašymams iširti teisės aktų konstitucingumą keliami reikalavimai, nes jie taikomi ir šiems asmenims. Individualių konstitucinių skundų priimtumas dėl jų specifikos aptiriamas atskiroje apžvalgoje (žr. <https://www.lrkt.lt/data/public/uploads/2020/12/individualiu-konstituciniu-skundu-priimtino-uzvalga-2019-2020.pdf>).

IŽANGA

Konstitucinis Teismas, kaip teisminė institucija, neinicijuoja savo nagrinėjamų konstitucinės justicijos bylų – jos pradedamos tik pagal Konstitucijoje nurodytų subjektų, turinčių teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą, prašymus ir paklausimus. Būtent pareiškėjų keliamos abejonės, formuluojamos problemos lemia konstitucinės justicijos bylų problematiką, atitinkamus jose reikalingo Konstitucijos aiškinimo aspektus, teisės aktų, kuriuos Konstitucinis Teismas, patvirtindamas tų abejonių pagrįstumą, pripažįsta prieštaraujančiais Konstitucijai, pašalinimą iš teisės sistemos, kitus teisinės sistemos pokyčius. Taigi kreipimaisi į Konstitucinį Teismą turi tiesioginę reikšmingą įtaką teisės sistemos būklei, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimui, visai konstitucinės teisės raidai. Tačiau ši įtaka ir Konstitucinio Teismo darbo veiksmingumas labai priklauso ir nuo kreipimūsi kokybės – pareiškėjų gebėjimo išvelgti ir iškelti svarbias konstitucines problemas, prašymams ir paklausimams keliamų reikalavimų laikymosi, argumentavimo aiškumo ir įtikinamumo.

Konstitucinio Teismo kompetencija, subjektai, turintys teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą atitinkamais jo kompetencijai priskirtais klausimais, taip pat reikalavimai, kurių turi būti laikomasi teikiant prašymus ir paklausimus, nustatyti Konstitucijoje ir Konstitucinio Teismo įstatyme.

Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Prezidento ir Vyriausybės aktai – Konstitucijai ir įstatymams (102 straipsnio 1 dalis). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad šios konstitucinės nuostatos negalima aiškinti pažodžiui, kaip esą pateikiančios išsamų, baigtinį teisės aktų, kurių atitikties aukštesnės galios teisės aktams tyrimas ir atitinkamų sprendimų priėmimas Konstitucijoje yra priskirtas Konstitucinio Teismo jurisdikcijai, sąrašą (2006 m. kovo 28 d. nutarimas). Aiškindamas Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį viso konstitucinio teisinio reguliavimo kontekste, Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, kad pagal Konstituciją jis turi išimtinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui (2006 m. kovo 28 d., 2006 m. birželio 6 d., 2007 m. spalio 24 d., 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimai).

Taigi Konstituciniam Teismui gali būti pateikiami prašymai ištirti:

- Konstitucijos keitimo įstatymų, konstitucinių įstatymų atitiktį Konstitucijai;
- įstatymų, Seimo statuto atitiktį Konstitucijai ir konstituciniams įstatymams;
- Seimo poįstatyminių teisės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, Seimo statutui;
- Prezidento aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams;
- Vyriausybės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams.

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 1–3 dalis, Konstitucinio Teismo įstatymo 64 straipsnį, 65 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 1 dalį su prašymais ištirti visų minėtų teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams turi teisę kreiptis teismai, ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių (t. y. ne mažiau kaip 29 Seimo narių) grupė, taip pat Seimas *in corpore*; dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams į Konstitucinį Teismą taip pat gali kreiptis Vyriausybė, o dėl Vyriausybės aktų atitikties Konstitucijai ir įstatymams – Prezidentas.

Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus teikti išvadas Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nurodytais klausimais: 1) ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus; 2) ar Prezidento sveikatos būklė leidžia jam ir toliau eiti pareigas; 3) ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai; 4) ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 6 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija), Konstitucinio Teismo įstatymo 74, 75 straipsnius su paklausimais dėl išvadų teikimo visais šiais klausimais į Konstitucinį Teismą gali kreiptis Seimas, o dėl Seimo rinkimų ir tarptautinių sutarčių – ir Prezidentas.

Iš Konstitucijos taip pat kyla Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus. Šiuos Konstitucinio Teismo įgaliojimus lemia jo konstitucinė paskirtis vykdyti konstitucinį teisingumą ir garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalį (2019 m. liepos 16 d. redakcija) Konstitucinis Teismas savo aktus gali oficialiai aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro prašymą, taip pat savo iniciatyva.

1993–2020 metais¹ į Konstitucinį Teismą su prašymais ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai ir kitiems aukštesnės galios teisės aktams Konstitucijos 106 straipsnio 1–3 dalyse nurodyti subjektai (Seimas, Vyriausybė, Prezidentas, teismai, 1/5 visų Seimo narių grupė) kreipėsi 1 154 kartus. 1993–2020 metais² taip pat pateikta 20 paklausimų dėl išvados ir 53 prašymai išaiškinti Konstitucinio Teismo aktus. Dažniausiai į Konstitucinį Teismą kreipėsi teismai – jie pateikė 903 prašymus ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai ar įstatymams (Seimo narių grupės pateikė 222 tokius prašymus, Seimas – 20, Vyriausybė ir Prezidentas – dar po keletą). Seimas ir Prezidentas pateikė Konstituciniam Teismui po lygiai paklausimų – po 10. Su prašymais išaiškinti anksčiau priimtų Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų nuostatas yra kreipėsi įvairūs Konstitucinio Teismo įstatyme nurodyti subjektai, tarp jų – Seimas, Prezidentas, Vyriausybė, Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, teisingumo ministras, tačiau dažniausiai – byloje dalyvavusių asmenų atstovai Seimo nariai.

¹ 2020 m. gruodžio 1 d. duomenys.

² 2020 m. lapkričio 12 d. duomenys.

Konstitucinis Teismas nagrinėja ne visus gautus prašymus ir paklausimus, o tik tuos, kurie atitinka Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytus reikalavimus. Jeigu pareiškėjo prašymas ar paklausimas neatitinka šių reikalavimų, jis arba grąžinamas pareiškėjui, arba atsisakoma jį priimti. Esminis skirtumas tarp prašymo ar paklausimo grąžinimo ir atsisakymo jį priimti yra tai, ar įmanoma pašalinti prašymo ar paklausimo neatitiktį Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytiems reikalavimams: jeigu trūkumai gali būti pašalinti, prašymas ar paklausimas grąžinamas pareiškėjui, o jeigu jų negalima pašalinti, atsisakoma jį priimti.

1993–2020 metais³ priimta nagrinėti apie 73 proc. visų Konstituciniame Teisme gautų kreipimūsi, apie 14 proc. jų grąžinta pareiškėjams, apie 13 proc. atsisakyta nagrinėti. Tačiau pastaraisiais metais priimta mažesnė kreipimūsi dalis: 2011–2020 metais Konstitucinis Teismas nepriėmė apie 33 proc. visų gautų kreipimūsi, iš jų 19 proc. grąžino pareiškėjams, 14 proc. atsisakė nagrinėti. Prie nepriimtų nagrinėti minėtų kreipimūsi pridėjus dar apie 19 proc. gautų prašymų, kuriuose buvo jų dalies grąžinimą arba atsisakymą nagrinėti jų dalį lėmusių trūkumų, tam tikrų ydų turinčių kreipimūsi į Konstitucinį Teismą skaičiaus vidurkis 2011–2020 metais viršytų 50 proc. Atsižvelgiant į tai, šia Konstituciniam Teismui pateiktų prašymų ir paklausimų priimtumo apžvalga siekiama atkreipti pareiškėjų dėmesį į prašymams ir paklausimams keliamus reikalavimus ir būdingus gaunamų kreipimūsi trūkumus, dėl kurių jie nepriimami nagrinėti.

³ 2020 m. gruodžio 1 d. duomenys.

1. ATISISAKYMAS NAGRINĖTI PRAŠYMĄ

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas motyvuotu sprendimu atsisako nagrinėti Konstitucijos 106 straipsnio 1–3 dalyse nurodytų subjektų prašymus iširti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu:

- 1) prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą;
- 2) prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui;
- 3) prašyme nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau tirta Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas;
- 4) Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko;
- 5) prašymas grindžiamas ne teisiniais motyvais.

Pastaraisiais metais dažniausiai prašymus atsisakoma nagrinėti tuo pagrindu, kad jie yra nežinybingi Konstituciniam Teismui (vyraujanti priežastis, dėl kurios Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti tokius prašymus, yra ta, kad pareiškėjai kelia ne teisės aktų atitiktis Konstitucijai, o teisės aiškinimo ir taikymo klausimus). Kiek rečiau atsisakoma nagrinėti prašymus, paduotus teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą neturinčio subjekto (paprastai tais atvejais, kai pareiškėjai teismai neturi *locus standi*, nes ginčija jų nagrinėjamosiose bylose netaikytinus teisės aktus), taip pat prašymus, kuriuose nurodytų ginčijamų teisės aktų atitiktis Konstitucijai jau iširta.

1.1. Atsisakymas nagrinėti prašymą, paduotą institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 1 punktas)

Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 1–3 dalis, Konstitucinio Teismo įstatymo 64 straipsnį, 65 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 1 dalį su prašymu iširti, ar įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai neprieštarauja Konstitucijai, taip pat ar Prezidento, Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai ir (arba) įstatymams, turi teisę kreiptis teismai, ne mažesnė kaip 1/5 visų Seimo narių grupė (t. y. ne mažiau kaip 29 Seimo nariai), taip pat Seimas *in corpore*; dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų aktų atitiktis aukštesnės galios teisės aktams į Konstitucinį Teismą taip pat gali kreiptis Vyriausybė, o dėl Vyriausybės aktų atitiktis Konstitucijai ir įstatymams – Prezidentas.

Konstitucinio Teismo praktikoje yra pasitaikę, kad į jį kreipėsi per maža Seimo narių grupė (pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 30 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti prašymą iširti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatų atitiktį Konstitucijai ir kitiems teisės aktams, nes jį pateikė devynių Seimo narių grupė, t. y. nustatytų reikalavimų neatitinkantis subjektas), tačiau paprastai tuo pagrindu, kad prašymą pateikė subjektas, neturintis teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą, atsisakoma nagrinėti teismų pateiktus prašymus tais

atvejais, kai nustatoma, jog besikreipiančiam į Konstitucinį Teismą teismui jo nagrinėjamoje byloje nereikia taikyti ginčijamo teisės akto.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teismų kreipimaisi į Konstitucinį Teismą yra ypatingi, be kita ko, todėl, kad teismai, suabejoję teisės akto atitiktimi Konstitucijai ar kitam aukštesnės galios teisės aktui, ne tik gali, bet ir privalo kreiptis į Konstitucinį Teismą. Tačiau teismo kreipimasis į Konstitucinį Teismą nėra savitiksliis dalykas, jo paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytas teisingumas. Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas yra suformavęs *locus standi* doktriną. Jis yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą teismas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja ne bet koks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), o tik toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris turėtų būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje. Teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje.

Argumentuojant tuo, kad prašymą pateikęs teismas neturėjo *locus standi*, nes ginčijo jo nagrinėjamoje byloje netaikytiną teisės aktą, atsisakyta nagrinėti ne vieną prašymą⁴.

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 17 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti teisės aktų, kuriais reguliuojamas nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimas, atitiktį Konstitucijai. Šis teismas į Konstitucinį Teismą kreipėsi sustabdęs civilinę bylą, kurioje sprendė pramoninio sodo obelių sodinių vertės nustatymo ir atlyginimo klausimą. Iš jo nagrinėtos civilinės bylos buvo matyti, kad ginčas tarp ieškovės – žemės ūkio bendrovės, kuriai nuosavybės teise priklauso pramoniniai sodai, ir atsakovės, kuriai buvo padovanotas žemės sklypas (kurio dalyje yra šie pramoniniai sodai), kilo jau po to, kai kitas asmuo įstatymo nustatyta tvarka atkūrė nuosavybės teises į šį žemės sklypą. Konstitucinis Teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, pažymėjo, kad pareiškėjui aktualūs visuomeniniai santykiai yra reguliuojami Civilinio kodekso. Taigi pareiškėjas neturėjo pagrindo, sprenddamas kompensacijos už sodinius dydžio klausimą, taikyti tų teisės aktų, dėl kurių atitikties Konstitucijai kreipėsi į Konstitucinį Teismą.

Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 12 d. sprendime, kuriuo atsisakyta nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismo prašymą ištirti Vyriausybės 2017 m. rugsėjo 20 d. nutarimo, įsigaliojusio 2018 m. sausio 1 d., atitiktį Konstitucijai, konstatuota, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas neturi locus standi kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl civilinės bylos nagrinėjimo metu dar negaliojusio Vyriausybės nutarimo atitikties Konstitucijai, nes šis aktas negali būti taikomas teismo nagrinėjamoje byloje.

⁴ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 16 d., 2014 m. birželio 17 d., 2014 m. liepos 7 d., 2014 m. rugpjūčio 29 d., 2016 m. liepos 7 d., 2017 m. gruodžio 12 d., 2018 m. kovo 22 d., 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimus.

Tuo pagrindu, kad prašymą pateikęs teismas neturėjo locus standi, Konstitucinis Teismas 2018 m. kovo 22 d. sprendimu atsisakė nagrinėti ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Žvalgybos įstatymo 60 straipsnio 6 dalies tiek, kiek joje nenustatytas senaties terminas nuobaudai skirti, siejamas su veiksmy padarymo momentu, atitiktį Konstitucijai. Sprendime konstatuota, kad veiksmai, už kuriuos žvalgybos pareigūnui paskirta tarnybinė nuobauda, buvo atlikti galiojant Valstybės saugumo departamento statutui, kuriame buvo nustatytas drausminės atsakomybės senaties terminas, tačiau už šiuos veiksmus žvalgybos pareigūną traukiant tarnybinę atsakomybę galiojusiam Žvalgybos įstatyme toks terminas nebuvo nustatytas; taigi šiam pareigūnui tarnybinės atsakomybės senaties termino požiūriu buvo palankesnis jo veiksmy atlikimo metu galiojęs Valstybės saugumo departamento statusas. Konstitucinis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjo nagrinėtoje byloje tarnybinė atsakomybė žvalgybos pareigūnui buvo taikoma pasikeitusio teisinio reguliavimo, kuriuo nėra įtvirtintas tarnybinės atsakomybės senaties terminas, pagrindu. Tuo tarpu pagal oficialiąją konstitucinę doktriną ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką įstatymai, kuriais nustatomas tarnybinės atsakomybės senaties terminas, neturi grįžamosios galios, nebent jais būtų nustatytas šios rūšies teisinę atsakomybę traukiamiems asmenims palankesnis teisinis reguliavimas. Vadinasi, pareiškėjo nagrinėtoje byloje tarnybinės atsakomybės senaties termino požiūriu turėjo būti taikomas ne Žvalgybos įstatymas, o Valstybės saugumo departamento statusas.

Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad nuostata, jog pagal Konstituciją teismas neturi *locus standi* kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai neprieštaruoja toks įstatymas (jo dalis) ar kitas teisės aktas (jo dalis), kuris neturėtų (negalėtų) būti taikomas to teismo nagrinėjamoje byloje, reiškia ir tai, kad teismas negali kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai tada, kai tai nėra būtina jam nagrinėjant konkrečią bylą.

Antai 2016 m. liepos 7 d. sprendime Konstitucinis Teismas, įvertinęs pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašyme nurodytas aplinkybes ir jo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagą, padarė išvadą, kad Konstituciniam Teismui pateiktame prašyme ginčijamo Elektros energetikos įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai tyrimas pareiškėjo prašyme nurodytais aspektais nagrinėjamu atveju nėra būtinas sprendžiant dėl galimai neteisėtais valstybės institucijų veiksmis padarytos žalos atlyginimo, t. y. nėra būtinas pareiškėjui nagrinėjant administracinę bylą.

1.2. Atsisakymas nagrinėti prašymą, kurio nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktas)

Šiuo pagrindu Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti daugiausia prašymų. Konstitucinio Teismo praktikoje jam nežinybingais laikomi: 1) prašymai, kuriuose ginčijami teisės aktai, kurių atitikties aukštesnės galios teisės aktams vertinimas nepriskirtas Konstitucinio Teismo kompetencijai; 2) prašymai išaiškinti, kaip turi būti aiškinamos ir taikomos įstatymų (ar kitų teisės aktų) nuostatos; 3) prašymai išspręsti vienodos galios teisės aktų suderinamumo, normų konkurencijos klausimus; 4) prašymai įvertinti teisėkūros subjektų neveikimą (teisėkūros sprendimų nepriėmimą); 5) prašymai, kuriuose nėra tyrimo dalyko; 6) fiktyvūs prašymai; 7) savitiksliai prašymai.

Dažniausiai kaip nežinybingus Konstituciniam Teismui atsisakoma nagrinėti prašymus, kuriuose keliami ne teisės aktų atitikties Konstitucijai, o jų aiškinimo ir taikymo klausimai.

1.2.1. Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus vertinti tik Seimo, Prezidento, Vyriausybės ir referendumu priimtų teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams. Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas turi išimtinę kompetenciją tirti ir spręsti, ar bet kuris Seimo, Prezidento arba Vyriausybės aktas, taip pat bet kuris referendumu priimtas aktas neprieštarauja bet kuriam aukštesnės galios aktui. Spręsti dėl kitų teisėkūros subjektų išleistų (taigi ne Seimo, Prezidento, Vyriausybės ar referendumu priimtų) teisės aktų atitikties Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams) įstatymais yra priskirta administracinių teismų jurisdikcijai. Taigi prašymai ištirti, pavyzdžiui, savivaldybių institucijų, ministerijų, kitų valdymo institucijų, Seimo struktūrinių padalinių priimtų teisės aktų, taip pat teisės aktų projektų atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams) yra nežinybingi Konstituciniam Teismui. Prašymų ištirti žemesnės galios teisės aktų, nei priskirta Konstitucinio Teismo kompetencijai, konstitucingumą yra pasitaikę ankstesniais Konstitucinio Teismo veiklos metais, tačiau pastaraisiais metais tokių prašymų negauta.

Be to, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jis neturi įgaliojimų vertinti ir sutarčių projektų, kuriems pritarta Vyriausybės nutarimais (2010 m. vasario 26 d. nutarimas), taip pat į Vyriausybės pasitarimo protokolą įrašomų sprendimų, kurie nėra Vyriausybės aktai (2018 m. kovo 2 d. nutarimas). Vyriausybės aktų atitiktis Vyriausybės programos nuostatomis pagal Konstituciją taip pat nėra konstitucinės kontrolės dalykas, nes Vyriausybės programos įgyvendinimo priežiūra nepriklauso Konstitucinio Teismo kompetencijai (2013 m. lapkričio 6 d. nutarimas).

1.2.2. Konstitucinis Teismas nesprenžia teisės taikymo klausimų. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą jis nesprenžia teisės aktų taikymo klausimų ir kad tokius klausimus sprenžia institucija, turinti įgaliojimus taikyti teisės aktus; jei įstatymuose yra neaiškumų, dviprasmybių, spragų, juos pašalinti yra įstatymų leidėjo

pareiga, o įstatymų leidėjo neišspręsti teisės taikymo klausimai yra teismų praktikos dalykas, t. y. įstatymų leidėjo neišspręstus teisės taikymo klausimus gali spręsti teismai, nagrinėjantys ginčus dėl atitinkamų teisės aktų (jų dalių) taikymo. Taigi prašymai išaiškinti, kaip turi būti aiškinamos ir taikomos įstatymo (ar kito teisės akto) nuostatos, yra nežinybingi Konstituciniam Teismui. Kaip minėta, būtent šie prašymai sudaro didžiąją nežinybingų prašymų dalį.

Teisės taikymo klausimai dažniausiai keliami teismų prašymuose. Juose paprastai siekiama išsiaiškinti kilusius teisinio reguliavimo neaiškumus, kuriuos patys teismai galėtų pašalinti taikydami ir aiškindami teisę⁵.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. birželio 25 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo prašymą ištirti Baudžiamojo kodekso 189¹ straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą praturtėjimą – didesnės negu 500 minimalių gyvenimo lygių vertės turto turėjimą nuosavybės teise, žinant arba turint ir galint žinoti, kad tas turtas negalėjo būti įgytas teisėtomis pajamomis, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjo teigimu, šiame Baudžiamojo kodekso straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėtis neaiški, dviprasmiška ir nesuprantama, jam kilo neaiškumų dėl šios veikos baigtumo momento, taip pat dėl turto vertės, kaltės formos nustatymo. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad prašymu iš esmės siekta išsiaiškinti teisinio reguliavimo turinį, pareiškėjui kilusius minėtos nuostatos taikymo neaiškumus; iš prašymo argumentų nematyti, jog pareiškėjui kilę teisinio reguliavimo neaiškumai negali būti pašalinti taikant ir aiškinant teisę, inter alia teismams nagrinėjant konkrečias baudžiamąsias bylas, ir yra tokie, kad užkerta kelią formuoti Baudžiamojo kodekso 189¹ straipsnio taikymo praktikai teismuose bei kelia esminių abejonių dėl teismų galimybių vykdyti teisingumą pagal šį Baudžiamojo kodekso straipsnį.

Konstitucinio Teismo 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendime, kuriuo jis, be kita ko, atsisakė priimti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostata, pagal kurią asmenims, dirbantiems valstybinėje tarnyboje, priskiriami asmenys, dirbantys viešosiose įstaigose ir asociacijose, kurios gauna lėšų iš Lietuvos valstybės ar savivaldybių biudžetų ir fondų, ir turintys administravimo įgaliojimus, neprieštarauja iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančiam teisinio aiškumo principui, konstatuota, kad pareiškėjas prašo išsiaiškinti jam kilusius šios nuostatos aiškinimo ir taikymo klausimus, kurie gali būti išspręsti ir teismams nagrinėjant konkrečias bylas.

⁵ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2012 m. birželio 25 d., 2015 m. sausio 15 d., 2015 m. rugsėjo 18 d., 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimus.

Neretai teismų prašymuose kvestionuojama ginčijamos nuostatos aiškinimo ir taikymo teismuose praktika⁶.

Antai Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 18 d. sprendimu kaip nežinybingą atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja atsakomybę už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, reglamentuojanti Civilinio kodekso nuostata, pagal kurią, pareiškėjo teigimu, valstybė iš valstybės biudžeto ne tik tam tikrais ypatingais (išimtiniais), o iš esmės visais atvejais privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl Seimo priimtų teisės aktų, kai Konstitucinis Teismas pripažįsta juos antikonstituciniais. Pareiškėjas tokį šios Civilinio kodekso nuostatos turinį, kurį jai suteikė remdamasis teismų praktika, traktavo kaip pagrindą abejoti jos konstitucingumu, tačiau Konstitucinis Teismas konstatavo, kad ginčijamos nuostatos aiškinimo ir taikymo praktika teismuose nėra nusistovėjusi, taigi pareiškėjas ginčijo ne šios nuostatos atitiktį Konstitucijai, o jos aiškinimo ir taikymo teismuose praktiką.

Konstitucinio Teismo 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. KT23-S13/2019 atsisakyta nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti Pilietybės įstatymo nuostatos, kurioje neįtvirtinta sąvoka „iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjęs asmuo ar jo palikuonis“, taip pat nenustatyta jokių išlygų, susijusių su pilietybės netekimo iki 1940 m. birželio 15 d. aplinkybių vertinimu, konstitucingumą. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjui iš esmės kilo abejonių ne dėl ginčytos Pilietybės įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai, o dėl jos aiškinimo ir taikymo praktikoje. Konstitucinis Teismas paminėjo, kad ginčyta nuostata jau yra išaiškinta paties pareiškėjo praktikoje, taigi pareiškėjo keltas klausimas jau yra išspręstas.

2020 m. liepos 31 d. sprendimu atsisakydamas nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo nuostata, susijusi su šios komisijos laikinojo pirmininko skyrimu, Konstitucinis Teismas taip pat pažymėjo, kad pareiškėjui iš esmės kilo abejonių ne dėl ginčytos nuostatos konstitucingumo, o dėl jos aiškinimo ir taikymo praktikoje, be kita ko, paties pareiškėjo praktikoje sprendžiant Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimų teisėtumo klausimus, kuri, kaip matyti iš pareiškėjo priimtų sprendimų, yra nevienoda.

Jeigu iš pareiškėjo prašymo matyti, kad jis susidūrė su Lietuvos Respublikos įstatymo ir tarptautinės sutarties nuostatų kolizija, Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad pareiškėjas kelia teisės taikymo klausimą.

⁶ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 18 d. sprendimą, 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimą Nr. KT23-S13/2019, 2020 m. liepos 31 d. sprendimą.

2016 m. gegužės 9 d. sprendimu Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti Suėmimo vykdymo įstatymo 22 straipsnio tiek, kiek jame nenustatyta suimtujų teisė į ilgalaikius pasimatymus ir šios teisės įgyvendinimo tvarka, atitiktį Konstitucijai. Kaip konstatuota sprendime, pareiškėjo nuomone, šis Suėmimo vykdymo įstatymo straipsnis neatitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatų, t. y. savo nagrinėjamoje byloje pareiškėjas susidūrė su įstatymo ir šios konvencijos nuostatų kolizija, o tai yra teisės taikymo klausimas, kurį pareiškėjas turėjo išspręsti prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą.

1.2.3. Konstitucinis Teismas nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo klausimų. Pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas nenagrinėja, ar vienas įstatymas atitinka kitą įstatymą, nesprenžia vienodos galios teisės aktų suderinamumo, normų konkurencijos klausimų; prašymas tai tirti yra nežinybingas Konstituciniam Teismui⁷.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. gegužės 10 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį, kurioje prašyta ištirti kai kurių Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo nuostatų atitiktį šio įstatymo preambulei, nes pagal Konstituciją prašymas ištirti įstatymo normų atitiktį jo bendrosioms nuostatomis yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Minėtame Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo prašyme ištirti Baudžiamojo kodekso 189^l straipsnio atitiktį Konstitucijai, kurį Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 2012 m. birželio 25 d. sprendimu, abejota ir tuo, ar šiame straipsnyje numatyta nusikalstama veika gali būti neatsargi ir ar tai būtų suderinama su šio kodekso 16 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu; be to, pareiškėjas išvelgė tam tikrą ginčyto teisinio reguliavimo nulemtą baudžiamojo proceso teisės normų ir mokestinių pažeidimų tyrimą reguliuojančių teisės normų nesuderinamumą. Taigi, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo sprendime, šiais aspektais pareiškėjas kėlė ne tik Baudžiamojo kodekso 189^l straipsnio 1 dalies aiškinimo bei taikymo, bet ir jos suderinamumo su žemesnės nei Konstitucija galios teisės aktų (tarp jų paties Baudžiamojo kodekso) nuostatomis klausimus.

1.2.4. Konstitucinis Teismas netiria teisėkūros subjektų neveikimo. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad pagal Konstituciją jis neturi įgaliojimų tirti valstybės institucijų, kurių teisės aktų konstitucingumo vertinimas yra priskirtas jo kompetencijai (Seimo, Prezidento, Vyriausybės), teisėkūros sprendimų nepriėmimo – vengimo, delsimo priimti tokius sprendimus, taip pat kokių nors

⁷ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 1999 m. rugsėjo 29 d., 2010 m. lapkričio 16 d., 2012 m. gegužės 10 d., 2012 m. birželio 25 d. sprendimus.

kitų motyvų nulemtu neveikimo, net jeigu teisės sistemoje dėl šio neveikimo atsiranda spragų ar kitų neapibrėžčių. Konstitucinis Teismas tiria, ar aukštesnės galios teisės aktams, pirmiausia Konstitucijai, neprieštarauja būtent teisės aktai, o ne teisėkūros subjektų neveikimas, kai joks teisės aktas apskritai nėra priimamas. Taigi Konstitucijoje nurodyti subjektai, kurie gali Konstituciniame Teisme ginčyti Seimo, Prezidento, Vyriausybės arba referendumu priimtų teisės aktų atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams), negali ginčyti vengimo, delsimo priimti tokius teisėkūros sprendimus ar kokių nors kitų motyvų nulemtu neveikimo, dėl kurio nėra išleisti atitinkami teisės aktai (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Pavyzdžiui, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimu Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad yra pagrindas atsisakyti nagrinėti prašymą kaip nežinybingą, nutraukė pradėtą teiseną byloje, kurioje buvo prašoma ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas tiek, kiek jame, pasak pareiškėjo, nenustatytas teisėjų atlyginimų teisinis reguliavimas vietoje to, kurį Konstitucinis Teismas 2001 m. liepos 12 d. nutarimu pripažino prieštaraujančiu Konstitucijai. Konstitucinis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad prielaida, esą jis gali arba turi tirti ir tokias teisės spragas ar kitas neapibrėžtis, kurios atsirado jam pripažinus, jog tam tikras teisės aktas prieštarauja Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), reikštų, kad Konstitucinis Teismas, veikdamas pagal savo konstitucinę kompetenciją, savo nutarimu pats sukūrė tokią teisinę situaciją, kuri yra nesuderinama su Konstitucija (kitu aukštesnės galios teisės aktu); šitokiu aiškinimu būtų iš esmės iškreipta ar net paneigta konstitucinės justicijos esmė ir prasmė, Konstitucinio Teismo aktų teisinių padarinių samprata.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) pripažinti teisės aktą (jo dalį), kuriame yra legislatyvinė omisija, t. y. tokia teisės spraga, kai teisės akte (jo dalyje) nėra nustatytas tam tikras teisinis reguliavimas, kuris pagal Konstituciją (kitą aukštesnės galios teisės aktą) privalo būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje). Kaip pabrėžta Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime, legislatyvinė omisija nuo kitų teisės spragų skiriasi, be kita ko, tuo, kad ji visuomet yra atitinkamą teisės aktą išleidusio subjekto teisėkūros veiksmo, o ne jo neveikimo padarinys; legislatyvine omisija nelaikytina teisės spraga, atsiradusi dėl to, kad reikalingų teisėkūros veiksmų apskritai nebuvo imtasi.

1.2.5. Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, kuriuose nėra tyrimo dalyko. Tais atvejais, kai pareiškėjo ginčijamoje teisės akto nuostatoje iš tiesų nėra nustatyta tokio teisinio reguliavimo, kurį jis teigia esant nustatytą ir kurio atitiktį Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) prašo ištirti, Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad prašyme nėra tyrimo dalyko. Konstitucinio

Teismo praktikoje tokie prašymai pripažįstami nežinybingais ir juos atsisakoma nagrinėti.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Vyriausybės nustatyto atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo elektros energijai gaminti skatinimo kvotų paskirstymo teisinio reguliavimo atitiktį Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymui, konstatavus, be kita ko, kad ginčijamas teisinis reguliavimas pareiškėjo nurodytoje nuostatoje iš tikrųjų nėra nustatytas, todėl prašyme nėra tyrimo dalyko.

Tuo pagrindu, kad prašyme nėra tyrimo dalyko, Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti ir prašymus, kuriuose keliamas legislatyvinės omisijos klausimas, jeigu nustato, kad santykiai, kurie, pareiškėjo teigimu, nėra sureguliuoti ginčijamame teisės akte ir kurių nesureguliuavimas, pareiškėjo manymu, yra Konstitucijos draudžiama teisės spraga, iš tiesų yra sureguliuoti arba kad jie ir neturi būti reguliuojami būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje)⁸.

Antai Konstitucinio Teismo 2011 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį, kurioje prašyta atlikti tyrimą dėl pareiškėjos preziumuotų legislatyvinių omisijų Elektros energetikos įstatyme. Pareiškėja teigė šiame įstatyme esant Konstitucijos draudžiamas teisės spragas, nes jame nenustatyti aiškūs ir neprieštaringi kriterijai, apibrėžiantys viešuosius interesus elektros energetikos sektoriuje ir šiuos interesus atitinkančias paslaugas. Tačiau, kaip konstatuota sprendime, atitinkami santykiai, kuriuos pareiškėja teigė esant nesureguliuotus ir kurių nesureguliuavimą ji vertino kaip Konstitucijos draudžiamas teisės spragas, Elektros energetikos įstatyme tam tikra apimtimi yra sureguliuoti. Taigi šiame įstatyme nėra pareiškėjos preziumuotų legislatyvinių omisijų, nes legislatyvinė omisija reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte, nei kuriuose nors kituose teisės aktuose. Atsižvelgus į tai, konstatuota, kad šioje pareiškėjos prašymo dalyje nėra tyrimo dalyko.

Konstitucinis Teismas 2013 m. gegužės 2 d. sprendimu atsisakė nagrinėti Seimo narių grupės prašymo dalį, kurioje prašyta ištirti Seimo statuto nuostatų tiek, kiek, pasak pareiškėjos, jose nėra numatytas politinės partijos, kurios kandidatų sąrašas dalyvauja rinkimuose, taip pat politinės partijos, kurios kandidatų sąrašas dalyvauja skirstant mandatus, imunitetas nuo baudžiamosios atsakomybės, atitiktį Konstitucijai. Konstitucinis Teismas, konstatavęs, kad Seimo statutas, kuris nustato Seimo narių, išrinktų ir prisiekusių Lietuvos Respublikai, darbo tvarką,

⁸ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2008 m. lapkričio 5 d., 2010 m. liepos 2 d., 2011 m. rugpjūčio 25 d., 2013 m. gegužės 2 d. sprendimus.

nėra skirtas rinkimų į Seimą santykiams, inter alia santykiams, susijusiems su politine partija, kurios „kandidatų sąrašas dalyvauja rinkimuose“, taip pat su politine partija, kurios „kandidatų sąrašas dalyvauja skirstant mandatus“, konstatavo, kad pagal Konstituciją Seimo statute neturi būti nustatytas pareiškėjos nurodytas teisinis reguliavimas, pagal kurį imunitetas nuo baudžiamosios atsakomybės būtų numatytas rinkimuose dalyvaujančioms politinėms partijoms. Atsižvelgus į tai, konstatuota, kad šioje pareiškėjos prašymo dalyje nėra tyrimo dalyko.

Tais atvejais, kai pareiškėjas ginčija teisinio reguliavimo atitikimą Konstitucijai dėl to, kad juo nėra įtvirtinti tam tikri reikalavimai, nors iš tiesų jie yra įtvirtinti Konstitucijoje ir ginčijamas teisinis reguliavimas neužkerta kelio jų taikyti, Konstitucinis Teismas taip pat konstatuoja, kad prašyme nėra tyrimo dalyko.

2020 m. rugsėjo 18 d. sprendime, kuriuo atsisakyta nagrinėti pareiškėjo Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti Teismų įstatymo 90 straipsnio atitikimą Konstitucijai, grindžiamą tuo, kad šiame straipsnyje, pasak pareiškėjo, nėra įtvirtinta tinkamo teisinio proceso garantijų sprendžiant klausimą dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo atleidimo iš pareigų, Konstitucinis Teismas konstatavo, kad, priešingai nei teigia pareiškėjas, ginčijamas Teismų įstatymo 90 straipsnis neužkerta kelio Teisėjų tarybai, nagrinėjant klausimą dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo atleidimo iš pareigų, pagal Konstituciją paisyti visų iš jos kylančių tinkamo teisinio proceso reikalavimų ir priimti aiškius, racionaliai argumentuotus sprendimus. Sprendime konstatuota, kad reikalavimai tokiam procesui, be kita ko, yra nustatyti ir su Teisėjų tarybos veikla susijusiose oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatose. Atsižvelgus į tai, padaryta išvada, kad pareiškėjo prašyme nėra tyrimo dalyko.

1.2.6. Konstitucinis Teismas nenagrinėja fiktyvių prašymų. Konstitucinio Teismo praktikoje yra buvę keletas atvejų, kai pareiškėjų prašymai pripažinti fiktyviais, nes buvo grindžiami ne tais motyvais, kuriuos eksplicitiškai nurodė pareiškėjai (pastaruoju metu tokių prašymų negauta). Konstitucinio Teismo vertinimu, fiktyvus prašymas yra jam nežinybingas ir negali būti priimtas nagrinėti Konstituciniame Teisme⁹.

Pirmą kartą Konstitucinis Teismas tai konstatavo 2007 m. sausio 31 d. sprendime, kuriuo atsisakė nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Konkurencijos įstatymo nuostatų konstitucingumą. Sprendime pažymėta, kad pareiškėjas, ginčydamas Konkurencijos įstatymo nuostatų atitikimą Konstitucijai, iš esmės kvestionuoja Konkurencijos

⁹ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2007 m. sausio 31 d., 2008 m. spalio 14 d., 2008 m. lapkričio 5 d., 2012 m. balandžio 12 d., 2012 m. liepos 5 d. sprendimus.

tarybos, kaip valstybės institucijos, turinčios saugoti Konstitucijoje įtvirtintos sąžiningos konkurencijos laisvę, kontroliuoti, kaip laikomasi Konkurencijos įstatyme nustatytų reikalavimų, egzistavimą; toks kvestionavimas turėtų būti grindžiamas aiškia Konkurencijos įstatyme, kituose įstatymuose nustatyto teisinio reguliavimo analize ir santykio su Konstitucijos nuostatomis vertinimu; pareiškėjas negali neatsižvelgti ir į tai, kokie įsipareigojimai reguliuojant konkurencijos santykius Lietuvos Respublikai atsirado dėl narystės Europos Sąjungoje. Konstitucinis Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjo prašymas grindžiamas ne tais motyvais, kuriuos eksplicitiškai nurodė pareiškėjas, taigi šiuo požiūriu yra fiktyvus ir nežinybingas Konstituciniam Teismui.

1.2.7. Konstitucinis Teismas nenagrinėja savitikslų prašymų. Nežinybingais Konstituciniam Teismui laikomi ir savitiksliai prašymai ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2013 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu kaip savitikslį atsisakyta nagrinėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostata, pagal kurią procesas gali būti atnaujinamas, jeigu kaip neteisėtas panaikinamas teisės aktas, kuriuo remdamasis teismas išsprendė bylą. Pareiškėjas administracinėje byloje kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu atnaujinti procesą vadovaujantis šia įstatymo nuostata; kaip savo prašymo pagrindą jis nurodė Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutarimą. Konstitucinis Teismas, spręsdamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymo priimtinumą klausimą, konstatavo, kad šis teismas administracinėje byloje, kurioje priėmė nutartį kreiptis į Konstitucinį Teismą, neįvertino iš bylos medžiagos žinomų faktinių aplinkybių, iš kurių matyti, jog toje byloje prašymas atnaujinti procesą negali būti grindžiamas Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutarimu; taigi teismui nėra kliūčių vykdyti teisingumą – išspręsti prašymo atnaujinti procesą pagrįstumo klausimą nesikreipiant į Konstitucinį Teismą dėl minėtos Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad teismo kreipimasis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti teisės akto atitiktį aukštesnės galios teisės aktui nėra savitikslis dalykas, jo paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytas teisingumas.

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. sprendime konstatuota, kad Vyriausybės nustatytas teisėjų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo teisinis reguliavimas, pagal turinį tapatus nustatytajam Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo nuostatoje, kurią Konstitucinis Teismas 2010 m. birželio 29 d. nutarimu pripažino prieštaraujančia Konstitucijai, įsigaliojus šiam nutarimui negali būti taikomas, todėl jo atitikties Konstitucijai tyrimas būtų savitikslis. Savitikslis prašymas tirti teisės akto atitiktį Konstitucijai vertintinas kaip nežinybingas Konstituciniam Teismui.

1.3. Atsisakymas nagrinėti prašymą, kuriame nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau ištirta ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 3 punktas)

Šiuo pagrindu Konstitucinis Teismas atsisako dar kartą tirti ne tik formaliai to paties (tos pačios redakcijos), bet ir tapataus turinio kita redakcija išdėstyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams). Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nėra svarbu, ar prašoma ištirti atitiktį toms pačioms, ar kitoms Konstitucijos nuostatoms, nes Konstitucinis Teismas laikosi pozicijos, kad jis, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas neprieštarauja pareiškėjo nurodytoms Konstitucijos nuostatoms, kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai – vientisai darniai sistemai (2002 m. gruodžio 24 d., 2003 m. gegužės 30 d. nutarimai, 2015 m. balandžio 15 d. sprendimas)¹⁰.

2019 m. liepos 2 d. sprendimu Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį, jeigu apdraustasis asmuo, kuriam yra paskirta vaiko priežiūros išmoka, pirmaisiais vaiko auginimo metais (iki vaikui sueis vieni metai) turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos motinystės socialinio draudimo įmokos, ar iš pirmaisiais vaiko auginimo metais (iki vaikui sueis vieni metai) vykdytos darbinės veiklos gautų pajamų, kurios pagal šį įstatymą nėra draudžiamosios pajamos, ir jų dydis mažesnis už vaiko priežiūros išmoką (bendrą šių išmokų sumą), jam mokamas vaiko priežiūros išmokos (bendros šių išmokų sumos) ir jo atitinkamą mėnesį turėtų pajamų ir (ar) išmokų skirtumas, o jeigu šių pajamų ir (ar) išmokų dydis yra didesnis už vaiko priežiūros išmoką arba jai lygus, vaiko priežiūros išmoka nemokama. Sprendime konstatuota, kad šis teisinis reguliavimas pareiškėjo ginčytu aspektu yra tapatus tam, kuris buvo įtvirtintas ankstesnių redakcijų Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme ir kurio atitiktis Konstitucijai yra įvertinta Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 27 d. nutarime; Konstitucinis Teismas nepripažino šio teisinio reguliavimo pareiškėjo ginčytu aspektu prieštaravusiu Konstitucijai.

Šiuo pagrindu Konstitucinio Teismo 2020 m. kovo 12 d. sprendimu Nr. KT48-S44/2020 atsisakyta nagrinėti ir Vilniaus apygardos teismo prašymo dalį, kurioje prašyta ištirti Teismų įstatymo nuostatos, pagal kurią teisėjas, nesutikdamas su atleidimu iš pareigų, turi teisę per vieną mėnesį nuo atleidimo dienos kreiptis į Vilniaus apygardos teismą, konstitucingumą. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tapataus turinio kita redakcija išdėstyto teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai jau yra įvertinta Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarime;

¹⁰ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 20 d., 2015 m. balandžio 15 d., 2015 m. gruodžio 15 d., 2019 m. liepos 2 d. sprendimus, 2020 m. kovo 12 d. sprendimą Nr. KT48-S44/2020.

Konstitucinis Teismas minėtu nutarimu tokį teisinį reguliavimą pripažino neprieštaraujančiu Konstitucijai. Dėl to, kad pareiškėjas prašė ištirti ginčytos nuostatos atitiktį toms Konstitucijos nuostatoms, kurių atžvilgiu minėtame nutarime nebuvo expressis verbis konstatuotas jos neprieštaravimas, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad, pripažinus kita redakcija išdėstytą nuostatą neprieštaravusia Konstitucijai – vientisai darniai sistemai ir galiojant Konstitucinio Teismo galutiniam ir neskundžiamam nutarimui, konstatuotina, jog tapataus turinio ginčyto teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai Konstitucinio Teismo jau yra įvertinta.

Kita vertus, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog tai, kad nėra teisinio pagrindo pareiškėjo nurodytu aspektu vėl kreiptis į Konstitucinį Teismą, kad šis dar kartą ištirtų teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai, nes dėl atitinkamo teisinio reguliavimo konstitucingumo teismams jau negali kilti abejonių, jokių būdu nereiškia, kad jo atitiktis Konstitucijai apskritai negali būti ginčijama Konstituciniame Teisme kitais aspektais – tais, kuriais šis teisinis reguliavimas nėra tapatus tam, kurio atitiktis Konstitucijai jau buvo tirta Konstituciniame Teisme (2006 m. lapkričio 13 d. sprendimas).

Antai 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimu Nr. KT90-S74/2019 Konstitucinis Teismas priėmė pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucijai ir įstatymui neprieštarauja (neprieštaravo) Vyriausybės nutarimas, kuriuo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius atleistas iš pareigų, tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius buvo atleistas iš pareigų nepagrįstai nepritarus jo veiklos ataskaitai, nors Konstitucinis Teismas, ištyręs to paties Vyriausybės nutarimo atitiktį Konstitucijos ir įstatymo nuostatoms, 2018 m. kovo 2 d. nutarime konstatavo, kad ginčytas Vyriausybės nutarimas joms neprieštarauja. Konstitucinis Teismas atkreipė dėmesį, kad, kaip konstatuota minėtame Konstitucinio Teismo nutarime, Vyriausybės išreikšto nepritarimo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus veiklos ataskaitai pagrįstumo vertinimas toje konstitucinės justicijos byloje nebuvo tyrimo dalykas.

Pažymėtina, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos plėtojimas (*inter alia* toks anksčiau suformuluotų oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų reinterpretavimas, kai oficialioji konstitucinė doktrina pakoreguojama) savaime nėra pagrindas Konstitucijos 106 straipsnyje nurodytiems subjektams iš naujo kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) neprieštarauja toks teisės aktas (jo dalis), kurio atitiktis Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) jau buvo tirta iš esmės, arba su prašymu, analogišku anksčiau kurio nors subjekto pateiktam prašymui ištirti, ar Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui) neprieštarauja teisės aktas (jo dalis), dėl kurio Konstitucinis Teismas jau yra priėmęs sprendimą atsisakyti nagrinėti tą prašymą arba sprendimą (nutarimą) nutraukti pradėtą teiseną (bylą) (jeigu

atitinkamas prašymas buvo priimtas Konstituciniame Teisme ir konstitucinės justicijos byla buvo pradėta rengti Konstitucinio Teismo posėdžiui arba jau buvo išnagrinėta Konstitucinio Teismo posėdyje), taigi nespėdė atitinkamo klausimo iš esmės (2006 m. kovo 28 d. nutarimas).

1.4. Atsisakymas nagrinėti prašymą, jeigu Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 4 punktas)

Konstitucinis Teismas nenagrinėja prašymų, gautų jam jau pradėjus nagrinėti bylą dėl to paties dalyko, t. y. jau įvykus teismo posėdžiui, kuriame pradėta nagrinėti byla dėl to paties teisės akto (tų pačių jo nuostatų) atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams)¹¹. Pastaraisiais metais tokių prašymų negauta.

1.5. Atsisakymas nagrinėti prašymą, grindžiamą ne teisiniais motyvais (Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 5 punktas)

Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti prašymus, jeigu jie grindžiami ne teisiniais, o kitais, pavyzdžiui, ekonominiais, politiniais, motyvais¹².

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2015 m. liepos 10 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti Valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio, taikomo 2013 metais, įstatymo nuostatos atitiktį Konstitucijai. Sprendime konstatuota, kad pareiškėjas savo poziciją dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo Konstitucijai grindė ne teisiniais motyvais, o argumentais, susijusiais su valstybės ekonominės politikos vertinimu. Pareiškėjo pozicija buvo pagrįsta iš esmės tuo, kad, pasak jo, nepagrįstai nustatytas toks bazinis dydis, koks buvo nustatytas 2009 metais jį sumažinus dėl ekonomikos krizės valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, o ne didesnis bazinis dydis, koks buvo nustatytas 2008 metais iki susiklostant tokiai padėčiai. Pareiškėjo nuomone, įstatymų leidėjas, vykdydamas iš Konstitucijos kylančią pareigą užtikrinti, kad atlyginimo už darbą mažinimas dėl itin sunkios ekonominės, finansinės padėties būtų laikinas, ir vertindamas, ar itin sunki ekonominė, finansinė padėtis vis dar yra, rėmėsi netinkamais valstybės ekonominę padėtį atspindinčiais kriterijais ir (ar) netinkamai juos įvertino. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pagal Konstituciją Seimas ir Vyriausybė turi labai plačią diskreciją formuoti ir vykdyti valstybės ekonominę politiką; valstybės ekonominės politikos turinio, prioritetų, priemonių ir metodų vertinimas, taip pat ir pagrįstumo bei tikslingumo aspektais, savaime negali būti dingstis kvestionuoti tą ekonominę politiką atitikusio teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai (taip pat ir Konstituciniame Teisme inicijuojant konstitucinės justicijos bylas), nebent tas teisinis reguliavimas jau jį nustatant teisės aktuose būtų akivaizdžiai priešingas tautos gerovei, Lietuvos visuomenės ir valstybės interesams,

¹¹ Žr. Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 4 d., 2012 m. gegužės 30 d. sprendimus.

¹² Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 25 d., 2015 m. liepos 10 d. sprendimus.

akivaizdžiai paneigtų Konstitucijoje įtvirtintas, jos ginamas ir saugomas vertybes, tačiau šiuo atveju pareiškėjui tokių abejonių nekilo.

2. PRAŠYMO GRAŽINIMAS

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnio 1 dalį (2019 m. liepos 16 d. redakcija) prašymas gražinamas pareiškėjui, be kita ko, jeigu prašymas arba jo priedai neatitinka šio įstatymo 66 ir 67 straipsniuose nustatytų reikalavimų (šiuose straipsniuose yra nustatyti reikalavimai prašymų turiniui ir formai).

Prašymo gražinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti buvę trūkumai.

Pastaraisiais metais Konstitucijos 106 straipsnio 1–3 dalyse nurodytiems subjektams gražinta apie 19 proc. gautų prašymų, dar apie 19 proc. prašymų turėjo jų dalies gražinimą lėmusių trūkumų. Beveik visi šie prašymai (jų dalys) minėtiems pareiškėjams gražinti dėl to, kad pareiškėjai nepateikė teisinių argumentų arba jie buvo nepakankami pareiškėjų abejonėms pagrįsti.

2.1. Reikalavimas pateikti teisinius argumentus

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 1 dalies 8 punktą, 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą pareiškėjas prašyme Konstituciniam Teismui turi pateikti teisinius argumentus savo pozicijai (abejonėms dėl ginčijamo teisės akto atitikties Konstitucijai) pagrįsti.

Reikalavimo prašymą pagrįsti teisiniais argumentais nepaisymas yra dažniausias Konstituciniam Teismui pastaraisiais metais pateiktų prašymų trūkumas. Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 1 dalies 8 punkto ir 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje aiškinamos kaip reiškiančios, kad pareiškėjai savo poziciją dėl teisės aktų (jų dalių) prieštaravimo Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį turi išdėstyti aiškiai, nedviprasmiškai: jie privalo aiškiai nurodyti, kurie ginčijamų teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek prieštarauja Konstitucijai, argumentuodami savo nuomonę negali apsiriboti vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, tuo, kad teisės aktas (jo dalis), pareiškėjų manymu, prieštarauja Konstitucijai, bet privalo savo abejonės dėl kiekvieno konkrečiai nurodyto ginčijamo teisės akto straipsnio (jo dalies, punkto) atitikties konkrečiai nurodytomis Konstitucijos nuostatomis pagrįsti aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais. Šių reikalavimų neatitinkantį prašymą priėmus nagrinėti Konstituciniame Teisme ir pagal jį pradėjus bylą būtų suvaržytos ir suinteresuoto asmens – valstybės institucijos, išleidusios ginčijamą teisės aktą, teisės, nes suinteresuotam asmeniui taptų sunkiau teikti paaikškinimus dėl pareiškėjo argumentų ir rengtis teisminiam nagrinėjimui.

Reikalavimai aiškiai išdėstyti ir teisiniais argumentais pagrįsti pareiškėjo poziciją dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai taikytini ir tais atvejais, kai teisės aktai yra ginčijami pagal Konstitucijoje nustatytą jų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarką¹³.

Konstitucinis Teismas yra atkreipęs dėmesį ir į tai, kad faktinių aplinkybių ir duomenų, kurie yra individualių poįstatyminių teisės aktų pagrindas, tyrimas, duomenų pagrįstumo, pakankamumo vertinimas pirmiausia priklauso atitinkamas bylas nagrinėjančių teismų kompetencijai (žr., pvz., 2018 m. kovo 2 d. nutarimą, 2019 m. sausio 23 d., 2019 m. balandžio 2 d., 2019 m. liepos 10 d. sprendimus, 2020 m. kovo 12 d. sprendimą Nr. KT48-S44/2020). Taigi teismas, kreipdamasis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti jo nagrinėjamoje byloje taikytino individualaus teisės akto atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams), šiame prašyme, be kita ko, turi nurodyti ir visas savo ištirtas ir įvertintas faktines aplinkybes, reikšmingas teismo abejonei dėl ginčijamo teisės akto atitikties aukštesnės galios teisės aktams pagrįsti.

Neatitinkančiais Konstitucinio Teismo įstatyme nustatyto reikalavimo pateikti prašymą pagrindžiančius teisinius argumentus laikomi prašymai, kuriuose: 1) nepateikta argumentų dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktui; 2) pateiktais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija, nepateikta konstitucinių argumentų; 3) netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys; 4) neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai; 5) esama kitų su argumentavimu susijusių trūkumų.

2.1.1. Nepateikta argumentų, pagrindžiančių pareiškėjo poziciją dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktui. Konstituciniam Teismui neretai pateikiami prašymai, kuriuose pareiškėjai tik nurodo arba vien cituoja tam tikras Konstitucijos (kito aukštesnės galios teisės akto) nuostatas, tačiau jų nesusieja su ginčijamu teisiniu reguliavimu, nepaaiškina, neargumentuoja savo pozicijos, kodėl ir kaip ginčijamas teisinis reguliavimas, jų nuomone, joms prieštarauja. Tokiais atvejais laikoma, kad pareiškėjas nepateikė argumentų savo pozicijai pagrįsti¹⁴.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas ištirti Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo teisinio reguliavimo atitiktį, be kita ko, Konstitucijos 21 straipsniui, kuriuo garantuojamas žmogaus asmens ir orumo neliečiamumas, nes prašyme nepateikta argumentų dėl ginčyto teisinio reguliavimo prieštaravimo šiai Konstitucijos nuostatai, prašymo motyvuojamojoje dalyje ji net nepaminėta.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2015 m. gegužės 8 d. potvarkiu Nr. 2B-27 Seimo narių grupei grąžinta dalis prašymo ištirti Seimo rezoliucijos, kuria Seimas sutiko, kad Seimo narys būtų

¹³ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2019 m. vasario 1 d., 2020 m. vasario 27 d., 2020 m. kovo 19 d., 2020 m. rugpjūčio 21 d. sprendimus.

¹⁴ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugsėjo 25 d., 2016 m. spalio 19 d., 2020 m. vasario 27 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. balandžio 29 d. potvarkį Nr. 2B-103, 2014 m. spalio 21 d. potvarkį Nr. 2B-148, 2015 m. gegužės 8 d. potvarkį Nr. 2B-27.

patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, atitiktį Konstitucijai. Potvarkyje konstatuota, kad pareiškėja, pacitavusi Konstitucijos 76 straipsnio nuostatas, jų nesusiejo su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir neatskleidė, kaip būtent nesilaikant Seimo statute nustatytos tvarkos gali būti pažeistos Konstitucijos nuostatos, įpareigojančios įstatymų leidėją Seimo statute nustatyti Seimo darbo tvarką, todėl ši prašymo dalis negali būti priimta nagrinėti Konstituciniame Teisme.

Konstitucinio Teismo 2016 m. spalio 19 d. sprendimu Šiaulių apylinkės teismui grąžintas jo prašymas ištirti Baudžiamojo kodekso 242 straipsnio, kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už vengimą atlikti arešto, laisvės atėmimo bausmę arba sugrįžti į kardomojo kalinimo vietą, konstitucingumą. Sprendime, be kita ko, konstatuota, kad pareiškėjas, pacitavęs Konstitucijos 31 straipsnio 3 dalį, nepateikė teisinių argumentų, kodėl, nustačius baudžiamąją atsakomybę už minėtas veikas, galėtų būti pažeistas šioje Konstitucijos nuostatoje įtvirtintas draudimas versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius.

Taip pat vertinami ir prašymai, kuriuose, pacitavus oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, nepaaiškinama, koks jų santykis su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir kaip jos pagrindžia pareiškėjo poziciją, neargumentuojama, kodėl šios nuostatos aktualios sprendžiant dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai¹⁵.

Minėtame 2016 m. spalio 19 d. sprendime, kuriuo Šiaulių apylinkės teismui grąžintas jo prašymas ištirti Baudžiamojo kodekso 242 straipsnio atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas, be kita ko, konstatavo, kad pareiškėjas, pacitavęs oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas dėl teisinės atsakomybės proporcingumo, jų nesusiejo su ginčijamu teisiniu reguliavimu ir nesuformulavo teisinės pozicijos, nepaaiškino, kodėl įstatymų leidėjo nustatyta baudžiamoji atsakomybė už vengimą atlikti arešto, laisvės atėmimo bausmę arba sugrįžti į kardomojo kalinimo vietą nėra proporcinga (adekvati) šiam teisės pažeidimui; pareiškėjas nenurodė ir to, kodėl tokiu teisiniu reguliavimu neišlaikoma teisinga pusiausvyra tarp visuomenės ir asmens, padariusio nusikalstamą veiką, interesų.

Konstitucinio Teismo 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Šiaulių apygardos administraciniam teismui grąžintas jo prašymas ištirti Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo ir jo pakeitimo įstatymo nuostatų, kuriomis dėl ekonomikos krizės buvo sumažinti savivaldybių, kurių teritorijose gyvena per 100 tūkstančių gyventojų, merų ir jų pavaduotojų atlyginimai, konstitucingumą. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjas, pacitavęs oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, pabrėžė, jog įstatymų leidėjas, laikydamasis tam

¹⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 18 d., 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. birželio 12 d., 2016 m. spalio 19 d., 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimus, 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimą Nr. KT90-S74/2019.

tikrų iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, gali nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo dėl valstybėje susidariusios itin sunkios ekonominės, finansinės padėties mažinamas asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, darbo užmokestis, tačiau nepateikė teisinių argumentų, kodėl ginčytu teisiniu reguliavimu galėjo būti pažeisti šie iš Konstitucijos kylantys reikalavimai ir kodėl nustatytas merų ir merų pavaduotojų pareiginės algos koeficientų sumažinimo mastas galėtų būti vertinamas kaip neproporcingas, netolygus ir diskriminacinis.

Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui Konstitucinio Teismo 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimu Nr. KT90-S74/2019 grąžinta jo prašymo dalis, kurioje prašyta ištirti Vyriausybės įstatymo nuostatos, pagal kurią Vyriausybės įstaigų vadovai atleidžiami iš pareigų, kai Vyriausybė nepitaria jų veiklos ataskaitai, atitiktį Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas nepaaiškino ir nepagrindė, kaip jo nurodytos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos yra susijusios su Vyriausybės įstaigų vadovu, kuriuos į pareigas skiria Vyriausybė, atleidimu iš pareigų ir kodėl minėtos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, suformuluotos aiškinant, be kita ko, Konstitucijos 67 straipsnio 5 punktą, pagal kurį Seimas steigia įstatymo numatytas valstybės institucijas bei skiria ir atleidžia jų vadovus, 75 straipsnį, kuriame įtvirtinta Seimo teisė atleisti iš pareigų jo paskirtus pareigūnus pareiškiant jais nepasitikėjimą, turi būti taikomos Vyriausybės įstaigų vadovams.

Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyto reikalavimo pateikti teisinius argumentus savo pozicijai pagrįsti neatitinka ir tokie prašymai, kuriuose pareiškėjai teismai išdėsto ne savo, bet nagrinėjamos bylos šalies, prašiusios kreiptis į Konstitucinį Teismą, argumentus ir jų neanalizuoja, nevertina, apsiriboja bendro pobūdžio teiginiu, kad bylos šalies abejones pripažįsta pagrįstomis¹⁶.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 7 d. sprendime konstatuota, jog vien tai, kad pareiškėjas teismas prašyme, kuriuo kreipiasi į Konstitucinį Teismą, neanalizuoja, nevertina bylos šalių pateiktų argumentų dėl atitinkamo teisinio reguliavimo konstitucingumo ir apsiriboja vien bendro pobūdžio teiginiu, kad bylos šalies abejones pripažįsta pagrįstomis, yra pakankamas pagrindas grąžinti pareiškėjui prašymą kaip neatitinkantį Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytų reikalavimų.

Jeigu įstatymas ar kitas teisės aktas ginčijamas dėl jame, pareiškėjo nuomone, esančios teisės spragos – legislatyvinės omissijos, būtina pateikti argumentus, pagrindžiančius tai, kad nenustatytasis

¹⁶ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d., 2015 m. balandžio 7 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2013 m. balandžio 30 d. potvarkį Nr. 2B-32.

teisinis reguliavimas pagal Konstituciją (arba kitą aukštesnės galios teisės aktą, kurio atžvilgiu ginčijama atitiktis) turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje). Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje legislatyvine omisija laikoma tokia teisės spraga, kai teisės akte (jo dalyje) nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas tam tikrų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas, kuris, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaringumo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalaujama Konstitucijoje (kitame aukštesnės galios teisės akte) (žr. 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimą, 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. gruodžio 11 d., 2011 m. birželio 9 d., 2016 m. sausio 25 d. nutarimus).

Konstitucinio Teismo pirmininko 2017 m. kovo 8 d. potvarkyje Nr. 2B-6, kuriuo Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui grąžinta jo prašymo dalis, kurioje prašyta iširti Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, konstatuota, kad pareiškėjas nepateikė aiškiai suformuluotų teisinių argumentų, kodėl pagal Konstituciją būtent Valstybės tarnybos įstatyme turėtų būti sureguliuoti ministro materialinės atsakomybės už įstaigos vidaus administravimo funkcijų atlikimą santykiai, nors šio įstatymo paskirtis yra reguliuoti kitus – valstybės tarnybos – santykius.

Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus pripažinti teisės aktą (jo dalį), kuriame yra legislatyvinė omisija, prieštaraujančiu Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), tačiau prašymas, pagal kurį būtų pradėta atitinkama byla, turėtų būti tinkamai argumentuotas¹⁷.

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. sprendime, kuriuo Seimui grąžintas jo prašymas iširti Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, kad kandidatas į Seimo narius, kuris yra (buvo) kitos valstybės (kitų valstybių) pilietis, ipareigojamas pateikti kitos valstybės (kitų valstybių) kompetentingų institucijų išduotą dokumentą apie kitos valstybės (kitų valstybių) pilietybės atsisakymą ar jos netekimą, atitiktį Konstitucijai, konstatavo, kad pareiškėjas preziumavo ginčijamoje nuostatoje esant legislatyvinę omisiją, tačiau savo prašyme nenurodė, koks būtent teisinis reguliavimas pagal Konstituciją turėtų būti nustatytas įstatyme, nepaaikškino, kokie gali būti tie kiti jo prašyme minimi atvejai, kai kandidatas yra susijęs priesaika ar pasižadėjimu užsienio valstybei, jeigu tai nėra kitos valstybės piliečio priesaika, nevertino, ar toks teisinis reguliavimas turi būti nustatytas būtent ginčijamoje, ar kurioje kitoje įstatymo nuostatoje; prašyme neargumentuota ir tai, kodėl, įstatyme nenustačius nors ir pareiškėjo nenurodytų, bet, jo teigimu, turinčių būti nustatytų kitų atvejų ir būdų atsisakyti su pilietybe nesusijusių pasižadėjimų kitai valstybei, pažeidžiama Konstitucija.

¹⁷ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo pirmininko 2011 m. lapkričio 11 d. potvarkį Nr. 2B-168, 2014 m. sausio 9 d. potvarkį Nr. 2B-5.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad anaipol ne kiekvienas eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymas yra legislatyvinė omisija. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad teisės spraga, taip pat ir legislatyvinė omisija, kaip viena iš eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymo atmainų, iš esmės skiriasi nuo tokio eksplicitinio teisinio reguliavimo nenustatymo, kuris reiškia, kad teisės akte yra implicitiškai nustatytas eksplicitinių teisinių reguliavimą papildantis ir pratęsiantis teisinis reguliavimas (aiškinant teisę išvedamas iš eksplicitinių teisės nuostatų) (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2016 m. sausio 25 d. nutarimas); tai, kad konkrečiame įstatyme (jo dalyje) nėra nustatyta specialaus tam tikriems santykiams reguliuoti skirto teisinio reguliavimo, anaipol nebūtinai reiškia, kad šioje srityje esama teisės spragos, nes šie santykiai gali būti sureguliuoti bendrosiomis eksplicitinėmis arba implicitiškai nustatytomis normomis (2016 m. sausio 25 d., 2019 m. balandžio 18 d. ir kiti nutarimai).

Taigi ne visais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiamasi teisės akto (jo dalies) atitiktimi Konstitucijai suabejojus dėl to, kad jame (joje) nėra eksplicitiškai, *expressis verbis* nustatytas tam tikras teisinis reguliavimas, kurį pareiškėjas mano esant reikalingą nustatyti (taigi tą teisės aktą (jo dalį) ginčijant „tiek, kiek nenustatyta“), prašymas turi būti grindžiamas argumentais dėl legislatyvinės omisijos, nes atitinkami santykiai gali būti sureguliuoti iš eksplicitinio teisinio reguliavimo išvedamomis jį papildančiomis implicitinėmis normomis, kurių galima prieštaravimą Konstitucijai tokiu atveju ir reikėtų argumentuoti.

2.1.2. Prašymuose išdėstytais teiginiais nepagrįsta pareiškėjų pozicija, nepateikta konstitucinių argumentų. Prašymai (jų dalys) pareiškėjams dažnai gražinami ir tais atvejais, kai iš juose išdėstytų teiginių neaišku, kokiais argumentais grindžiama pareiškėjo pozicija dėl kiekvienos ginčijamos nuostatos prieštaravimo konkrečiai Konstitucijos nuostatai, be kita ko, kai:

a) pareiškėjų argumentacija yra neaiški, ją būtina papildomai paaiškinti¹⁸:

Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. ir 2016 m. sausio 5 d. sprendimais Seimui ir Seimo narių grupei gražinti jų prašymai ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Seimo rinkimų įstatymo nuostata, pagal kurią kandidatas į Seimo narius, kuris yra (buvo) kitos valstybės pilietis, įpareigojamas pateikti jos kompetentingų institucijų išduotą dokumentą apie tos valstybės pilietybės atsisakymą ar jos netekimą. Šiuose sprendimuose Konstitucinis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad pareiškėjai nepaaiškino kai kurių savo teiginių (pavyzdžiui, kaip, turint užsienio valstybės pilietybę, galima būti nesusijusiam priesaika ar pasižadėjimu tai valstybei, kaip kitaip, be kitos valstybės pilietybės atsisakymo, pagal Konstituciją galėtų būti užtikrinta, kad Seimo nariu nebūtų renkamas asmuo, saistomas priesaikos ar pasižadėjimo užsienio valstybei).

¹⁸ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d., 2016 m. sausio 5 d., 2018 m. rugpjūčio 30 d., 2019 m. sausio 11 d., 2019 m. sausio 18 d., 2020 m. vasario 27 d. sprendimus.

Konstitucinio Teismo 2019 m. sausio 18 d. sprendimu pareiškėjui Seimui grąžintas jo prašymas ištirti Seimo statuto nuostatų, susijusių su ekspertiniu įstatymų projektų vertinimu, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjas ginčijo Seimo statuto 145 straipsnio 2, 3 dalis, kuriose nustatyta, kad tuo atveju, jeigu įstatymo projektu siūloma iš esmės keisti teisinį reglamentavimą, paskirtas pagrindiniu Seimo komitetas arba ne mažesnė kaip 1/5 Seimo narių grupė turi teisę pareikalauti užsakyti nepriklausomą ekspertinį to įstatymo projekto įvertinimą, kuris turi būti pristatytas svarstant projektą komitetuose ir Seimo posėdyje. Kaip pažymėta Konstitucinio Teismo sprendime, iš pareiškėjo prašymo nebuvo aišku, kaip ginčytu teisiniu reguliavimu, pagal kurį, siekiant užtikrinti teisėkūros kokybę, ne mažesnės kaip 1/5 Seimo narių grupės reikalavimu užsakomas nepriklausomas ekspertinis įstatymo projekto įvertinimas ir šio įvertinimo išvada nesaisto Seimo narių balsuojant dėl įstatymo projekto, yra varžoma iš Konstitucijoje įtvirtinto Seimo nario laisvo mandato principo kylanti Seimo nario teisė savo nuožiūra balsuoti priimant bet kurį Seimo sprendimą ar paneigiama Konstitucijoje įtvirtinta taisyklė, kad įstatymai priimami Seimo narių balsų dauguma; taip pat neaišku, kodėl toks teisinis reguliavimas yra nesuderinamas su konstitucine pliuralistinės demokratijos ir Seimo, kaip Tautos atstovybės, samprata. Pareiškėjas nepagrindė ir savo teiginio apie galimą Seimo narių grupės piktnaudžiavimą teise reikalauti atlikti nepriklausomą ekspertinį įstatymo projekto vertinimą, t. y. nepaaiškino, kodėl naudojimasis šia Seimo statute nustatyta Seimo nario teise, kurią jis gali įgyvendinti tik kartu su kitais Seimo nariais, siekiant užtikrinti teisėkūros kokybę, gali būti laikomas piktnaudžiavimu ir įstatymo priėmimo vilkinimu. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad pareiškėjas nepaaiškino, kodėl ginčyto teisinio reguliavimo suponuojamas mokamas nepriklausomas ekspertinis įstatymo projekto įvertinimas, skirtas teisėkūros kokybei užtikrinti, laikytinas neracionaliu, viešojo intereso ir visuomenės poreikių neatitinkančiu valstybės turto (be kita ko, valstybės biudžeto lėšų) naudojimu.

b) apsiribojama bendro pobūdžio teiginiais¹⁹:

2018 m. balandžio 16 d. sprendimu Konstitucinis Teismas grąžino Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui jo prašymą ištirti Bausmių vykdymo kodekso 94 straipsnio 3 dalies tiek, kiek joje nenustatyta nuteistųjų teisė į ilgalaikius pasimatymus su joje nenurodytais šeimos nariais, be kita ko, su vaikais, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjas savo prašymą grindė bendro pobūdžio teiginiais apie Konstitucijos 22, 38 straipsniuose įtvirtintas teises, atskleisdamas asmens teisių į privataus gyvenimo neliečiamumą ir šeimos gyvenimo gerbimą turinį rėmėsi ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija bei Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsniu, Europos Žmogaus Teisių Teismo dėl šio straipsnio suformuota jurisprudencija, tačiau iš pareiškėjo pateiktų argumentų nebuvo aišku, kodėl iš Konstitucijos nuostatų valstybei turėtų kilti pareiga užtikrinti laisvės atėmimo bausmę atliekančių asmenų

¹⁹ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d., 2014 m. gegužės 2 d., 2018 m. balandžio 16 d. sprendimus, 2019 m. lapkričio 27 d. sprendimą Nr. KT55-S41/2019, 2019 m. balandžio 2 d. sprendimą, 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimą Nr. KT90-S74/2019.

teisės į privatų ir šeimos gyvenimą ne kitais būdais, o būtent leidžiant ilgalaikius pasimatymus ne tik su ginčytoje Bausmių vykdymo kodekso nuostatoje nurodytais asmenimis, bet ir su kitais šeimos nariais, taip pat su vaikais.

Konstitucinio Teismo 2019 m. lapkričio 27 d. sprendimu Nr. KT55-S41/2019 Vilniaus miesto apylinkės teismui grąžintas jo prašymas iširti, ar Konstitucijai neprieštarauja Statybų įstatymo nuostata, pagal kurią statytojo teisių įgyvendinimo galimybės skiriasi priklausomai nuo to, ar statiniai stovi ant suformuotų valstybinės žemės sklypų, ar ant nesuformuotos valstybinės žemės. Konstitucinis Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad pareiškėjas prašyme kėlė vien bendro pobūdžio abejonę, ar ginčytu teisiniu reguliavimu nėra neproporcingai ir konstituciškai nepagrįstai apribojama asmenų, kurių statiniai stovi valstybinėje žemėje suformuotuose žemės sklypuose, nuosavybės teisė. Pareiškėjas nepaaiškino, kodėl šiuo atveju pagal Konstituciją negali būti pateisinama skirtinga nuosavybės teisių įgyvendinimo (t. y. savininko teisė valdyti nuosavybę, ja naudotis ir disponuoti) apimtis, atsižvelgiant į tai, ar pastatai stovi suformuotuose valstybinės žemės sklypuose, ar valstybinėje žemėje nesuformuotuose žemės sklypuose.

c) teiginiai yra nenuoseklūs ir prieštaringi²⁰:

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. spalio 21 d. potvarkyje Nr. 2B-148 konstatuota, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas prašyme teigė, jog Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatyme nustatytu reguliavimu nusavinama suskystintų gamtinių dujų terminalo priedo mokėtojų nuosavybė, nenumatant už tai jokio teisingo atlygio, tačiau nepaaiškino, kodėl už mokesčių, prie kurių pareiškėjas priskyrė minėtą priedą, mokėjimą turi būti nustatytas teisingas atlygis ir kodėl apskritai mokesčių mokėjimas laikytinas nusavinimu.

Konstitucinio Teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas įvertinti Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatu, kuriomis nustatyti skundų padavimo administraciniam teismui terminai, atitiktį Konstitucijai, be kita ko, pažymėta, kad pareiškėjos prašyme išdėstyti argumentai, kuriais ji grindė savo poziciją, jog taikant ginčijamą teisinį reguliavimą Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklausančių objektų apsauga yra nepakankama, vertintini kaip nenuoseklūs, prieštaringi: viena vertus, pareiškėja rėmėsi legislatyvinės omisijos doktrina, pagal kurią legislatyvinė omisija visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplacitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas, kita vertus, teigė, jog ginčiuose dėl Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklausančių objektų yra taikomi Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyti teisės kreiptis į teismą terminai, t. y. pripažino, kad santykiai yra sureguliuoti. Pareiškėja teisiškai nepagrindė, kodėl taikant ginčytą teisinį reguliavimą valstybinės reikšmės objektų apsauga yra nepakankama, nepaaiškino savo pozicijos, kodėl, siekiant užtikrinti tinkamą

²⁰ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. rugpjūčio 28 d., 2016 m. spalio 19 d., 2017 m. birželio 6 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2015 m. sausio 12 d. potvarkį Nr. 2B-5.

šių objektų gynimą, ginčytu teisiniu reguliavimu nustatyto termino reikėtų iš viso atsisakyti, nenurodė teisinių argumentų, kokią įtaką tai turėtų nuosavybės teisinių santykių stabilumui.

Grąžindamas Seimo narių grupei jos prašymą ištirti su įgaliojimų Vyriausybei suteikimu iš naujo susijusių teisės aktų (Seimo statuto ir Seimo protokolinio nutarimo) nuostatų atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas 2019 m. rugsėjo 19 d. sprendime konstatavo, kad pareiškėja nepateikė savo teisinės pozicijos (nuomonės) dėl to, kokie reikalavimai kyla iš Konstitucijos Seimui suteikiant Vyriausybei įgaliojimus iš naujo, kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų, inter alia kaip turi būti suteikiami Vyriausybei įgaliojimai iš naujo, kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų (ar iš naujo pritariant Vyriausybės programai, ar kitu būdu), koku Seimo aktu tai turi būti padaryta, kokių iš Konstitucijos kylančių reikalavimų buvo nepaisyta nustatant jos ginčijamą teisinį reguliavimą. Be kita ko, Konstitucinis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad savo abejonei dėl ginčyto teisinio reguliavimo atitikties nurodytoms Konstitucijos nuostatoms pagrįsti pareiškėja pateikė abstrakčius ir prieštaravingus teiginius ir samprotavimus, kaip antai, viena vertus, pareiškėja teigė, kad ginčijamu Seimo protokoliniu nutarimu nebuvo sudaryta nauja Vyriausybė, kad šiuo Seimo protokoliniu nutarimu Seimas išreiškė pasitikėjimą ta pačia Vyriausybe, tik su dalimi pakeistų ministrų; kita vertus, ji ginčijo Seimo statuto nuostatų ir Seimo protokolinio nutarimo atitiktį Konstitucijos 92 straipsnio 5 daliai, pagal kurią nauja Vyriausybė gauna įgaliojimus veikti, kai Seimas pritaria jos programai, tačiau nepaaiškino, kaip ši Konstitucijos nuostata yra susijusi su pagal Konstitucijos 101 straipsnio 2 dalį Vyriausybės įgaliojimų suteikimu iš naujo, kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų. Konstitucinis Teismas pažymėjo ir tai, kad pareiškėja kėlė įvairaus pobūdžio klausimus, tačiau savo pozicijos (nuomonės) dėl jų taip pat nepateikė.

d) teiginiai yra abstraktūs, deklaratyvūs, pagrįsti prielaidomis ir svarstymais²¹:

Konstitucinio Teismo 2015 m. rugpjūčio 28 d. sprendime, kuriuo Vilniaus apygardos teismui grąžintas jo prašymas ištirti Vyriausybės nustatyto viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo ir lėšų administravimo teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ir įstatymams, taip pat konstatuota, kad pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, kuriais pagrįstų savo poziciją: vieni teiginiai buvo neargumentuoti, kiti pagrįsti prielaidomis ir (arba) faktinėmis bylos aplinkybėmis, taigi negalėjo būti laikomi ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimą Konstitucijai ir įstatymams pagrindžiančiais teisiniais argumentais.

²¹ Žr. Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 8 d., 2016 m. rugpjūčio 29 d. sprendimus, Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. sausio 9 d. potvarkį Nr. 2B-5.

2.1.3. Netinkamai atskleistas ginčijamo ar su juo susijusio teisinio reguliavimo turinys.

Pareiškėjams taip pat gražinami prašymai, kuriuos argumentuojant:

a) apskritai neatsižvelgiama į ginčytų nuostatų turinį²²:

Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendime konstatuota, kad Seimo narių grupė nepagrindė, kaip yra pažeidžiamas iš konstitucinio teisinės valstybės principo įstatymų leidėjui kylantis reikalavimas neleisti įstatymo atgalinio galiojimo, nes iš ginčyto ir su juo susijusio teisinio reguliavimo buvo matyti, kad Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų vadovai, pasibaigus ginčytame Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatyme nustatytiems terminams, atleidžiami iš darbo ne anksčiau nei praėjus vieniems metams nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

b) pareiškėjų pateiktas ginčytų nuostatų aiškinimas yra nepakankamai pagrįstas²³:

Minėtuose Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. ir 2016 m. sausio 5 d. sprendimuose, kuriais pareiškėjams grąžinti jų prašymai ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Seimo rinkimų įstatymo nuostata, pagal kurią kandidatas į Seimo narius, kuris yra (buvo) kitos valstybės pilietis, įpareigojamas pateikti jos kompetentingų institucijų išduotą dokumentą apie tos valstybės pilietybės atsisakymą ar jos netekimą, pažymėta, kad pareiškėjai, teigdami, jog kai kuriais atvejais įgyvendinti šį reikalavimą gali būti neįmanoma, neatsižvelgė į visuminį ginčytoje nuostatoje įtvirtintą teisinį reguliavimą, iš kurio matyti, kad yra numatytos ir kitos galimybės gauti duomenis apie kandidato į Seimo narius turimą ar turėtą kitos valstybės pilietybę.

c) neatsižvelgiama į su ginčijamu teisiniu reguliavimu susijusį teisinį reguliavimą, be kita ko, įtvirtintą aukštesnės galios teisės aktuose²⁴:

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. birželio 23 d. potvarkyje Nr. 2B-129 konstatuota, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas, teigdamas, jog Vyriausybės nutarimu patvirtinto Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo nuostatoje elektros energijos, gaminamos iš atsinaujinančių energijos išteklių, balansavimas prie viešuosius interesus atitinkančių paslaugų priskirtas pažeidžiant Elektros energetikos įstatymo nuostatas, neatsižvelgė į Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nuostatas, kuriomis remiantis ši veiklos rūšis priskirta prie viešuosius interesus atitinkančių paslaugų.

Grąžindamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui jo prašymą įvertinti Bausmių vykdymo kodekso nuostatos, pagal kurią nuteistieji neturi teisės į ilgalaikius pasimatymus su juo nenurodytais šeimos nariais, be kita ko, su vaikais, konstitucingumą, Konstitucinis Teismas

²² Žr. Konstitucinio Teismo pirmininko 2012 m. lapkričio 26 d. potvarkį Nr. 2B-81, Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendimą.

²³ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 2 d., 2014 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. gruodžio 30 d., 2016 m. sausio 5 d. sprendimus.

²⁴ Žr. Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. birželio 23 d. potvarkį Nr. 2B-129, Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 7 d., 2018 m. balandžio 16 d., 2020 m. liepos 17 d. sprendimus.

minėtame 2018 m. balandžio 16 d. sprendime pažymėjo, kad pareiškėjas, neatsižvelgdamas į visuminį teisinį reguliavimą, nepagrįstai teigė, jog Bausmių vykdymo kodekso 94 straipsnio 3 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu „eliminuota bet kokia galimybė nuteistiesiems pasimatyti su artimaisiais giminaičiais“, be kita ko, su vaikais. Pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, kodėl, jo manymu, Bausmių vykdymo kodekse nustatyto visuminio teisinio reguliavimo kontekste tik nuteistojo teisė į ilgalaikius pasimatymus su artimaisiais giminaičiais, be kita ko, su vaikais, yra vienintelis galimas būdas užtikrinti pagal Konstitucijos 22 straipsnio 1 dalį ginamą žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumą, apsaugoti iš Konstitucijos 38 straipsnio 1, 2 dalių kylančias konstitucines vertybes – šeimą, motinystę, tėvystę, vaikystę. Pareiškėjas nevertino to, kad pagal Konstituciją reguliuojant šeimos santykius turi būti atsižvelgiama į reguliuojamų santykių specifika, ir nepateikė teisinių argumentų, kad, nenustačius nuteistųjų teisės į ilgalaikius pasimatymus su ginčytoje Bausmių vykdymo kodekso nuostatoje nenurodytais asmenimis, tačiau kitose šio kodekso nuostatose nustatčius kitas nuteistųjų bendravimo su šeimos nariais formas, yra pažeidžiama nuteistųjų teisės palaikyti šeimos ryšius esmė arba neproporcingai varžomas jų privatus ir šeimos gyvenimas.

Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 17 d. sprendimu Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžintas jo prašymas ištirti, ar Vyriausybės nutarimo nuostata, kuria Finansų ministerija buvo įgaliota patvirtinti Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių elgesio kodeksą, neprieštaravo konstituciniam teisinės valstybės principui, suponuojančiam teisės aktų hierarchiją. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad prašyme nurodytos ir (arba) pacituotos kai kurios Įmonių bankroto įstatymo nuostatos, tačiau neatsižvelgta į prašyme nepaminėtas kitas šio įstatymo nuostatas. Sistemiškai vertinant visas Įmonių bankroto įstatymo nuostatas, iš prašymo nebuvo aišku, kodėl, pareiškėjo nuomone, bankroto administratoriui taikomas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas, aiškinamas kartu su Įmonių bankroto įstatyme įtvirtintu reikalavimu laikytis šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų, nereiškia bankroto administratoriaus pareigos laikytis profesinės etikos normų ir nesuponuoja atsakomybės bankroto administratoriams taikymo už tokių normų pažeidimus. Taip pat nebuvo aišku, kodėl Vyriausybė, kurios įgaliotai institucijai pagal Įmonių bankroto įstatymą pavesta vykdyti bankroto administratorių veiklos priežiūrą ir Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka skirti nuobaudas už šioje veikloje nustatytus pažeidimus, neturėjo teisės įgalioti Finansų ministerijos patvirtinti Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių elgesio kodeksą kaip bankroto administratoriaus atsakomybės už jame įtvirtintų profesinės etikos normų pažeidimus taikymo pagrindą.

2.1.4. Neatsižvelgta į svarbias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas arba ja remtasi netinkamai. Sprendžiant dėl prašymo priimtimumo svarbu ir tai, ar pareiškėjas atsižvelgė į jo prašymui

reikšmingą oficialiąją konstitucinę doktriną²⁵. Neatitinkančiais Konstitucinio Teismo įstatyme įtvirtinto reikalavimo pateikti teisinius argumentus pripažįstami prašymai, kuriuose nenurodomos ir (arba) neanalizuojamos su prašyme nurodytu teisiniu reguliavimu susijusios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos.

Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 16 d. sprendimu Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžintas prašymas ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostata, pagal kurią prie neapmokestinamųjų pajamų nepriskiriamos tam tikros iš gyventojo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėje teritorijoje, gautos pajamos, tarp jų pagal sutartį gautas išlaikymas. Pareiškėjo nuomone, vaiko išlaikymui pagal susitarimą iš tėvo gautos motinos pajamos neturėtų būti apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas, savo poziciją grindęs doktrininėmis nuostatomis dėl valstybės įsipareigojimo užtikrinti, kad vaikystė, kaip konstitucinė vertybė, būtų visokeriopai puoselėjama ir saugoma, neatsižvelgė į tai, kad ginčijama nuostata reguliuojami mokesčiai santykiai, ir nenurodė jo prašymo kontekste itin aktualių oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų, kad nustatyti mokesčius yra išimtinė įstatymų leidėjo konstitucinė kompetencija ir kad apmokestinami objektai gali būti labai įvairūs.

Konstitucinio Teismo 2016 m. gegužės 12 d. sprendimais Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui grąžinti jo prašymai ištirti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai. Šiuose sprendimuose konstatuota, kad pareiškėjas neatsižvelgė į jo prašymo kontekste itin aktualias oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, pagal kurias iki Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo įgytos socialinės garantijos išlaikomos tik tiems vidaus reikalų sistemos darbuotojams, kurie po 1990 m. kovo 11 d. tarnavo Lietuvai. Pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų ir nepaaiškino, kodėl Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme turėtų būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinė pensija būtų mokama SSRS vidaus reikalų sistemos pareigūnams, kurie netarnavo Lietuvos valstybei – nesvarbu, kurios valstybės pilietybę jie turi, – ir kuriems iki Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo buvo paskirta Lietuvos SSR vidaus reikalų ministerijos pensija būtent už tarnybą SSRS (įskaitant Lietuvos SSR). Pareiškėjas taip pat nepaaiškino, kodėl įstatymų leidėjas, turėdamas plačią diskreciją nustatyti valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, negali nustatyti inter alia Lietuvos Respublikos pilietybės, ypatingo piliečio ir valstybės politinio teisinio ryšio, turėjimo kaip sąlygos, dėl kurios būtų

²⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 18 d., 2014 m. rugsėjo 2 d., 2014 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. sausio 16 d., 2015 m. rugpjūčio 28 d., 2015 m. rugsėjo 25 d., 2016 m. gegužės 12 d., 2016 m. spalio 19 d., 2017 m. vasario 9 d., 2019 m. sausio 11 d., 2019 m. kovo 21 d., 2019 m. balandžio 2 d., 2019 m. liepos 10 d. sprendimus, 2019 m. lapkričio 27 d. sprendimą Nr. KT55-S41/2019, 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimą Nr. KT90-S74/2019, 2020 m. kovo 3 d. sprendimą, 2020 m. kovo 12 d. sprendimą Nr. KT48-S44/2020, Konstitucinio Teismo pirmininko 2017 m. balandžio 18 d. potvarkį Nr. 2B-16, 2017 m. gruodžio 22 d. potvarkį Nr. 2B-78.

mokama Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinė pensija. Pareiškėjas taip pat nepateikė teisinių argumentų, kodėl, jo nuomone, turėtų būti vienodai traktuojami Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo tarnavo Lietuvos valstybei ir kurie nestojo į Lietuvos valstybės tarnybą, taip pat nepaaiškino, kodėl šios skirtingos asmenų grupės turėtų būti traktuojamos vienodai Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo kontekste, nors, kaip minėta, pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinę pensiją gautų asmenys, netarnavę Lietuvos valstybei.

2017 m. vasario 9 d. sprendimu Konstitucinis Teismas Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžino jo prašymą ištirti, ar Konstitucijai neprieštaruoja Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme ir Vyriausybės nutarimu patvirtintuose Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nustatytas maksimalus kompensuojamasis uždarbis tėvystės pašalpom apskaičiuoti. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjas neįvertino jo prašymo kontekste itin aktualių oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų, iš kurių matyti, kad pagal Konstituciją tik dirbančiai motinai iki gimdymo ir po jo yra garantuojamos mokamos atostogos, kurių konstitucinė paskirtis yra užtikrinti nėščios ir pagimdžiusios moters fiziologinės būklės apsaugą, ypatingą motinos ir vaiko ryšį pirmosiomis jo gyvenimo savaitėmis ir kurių metu mokamų išmokų dydis turi atitikti per protingą laikotarpį iki atostogų gauto atlyginimo vidurkį, taip pat kad pagal Konstituciją įstatymų leidėjas gali, bet neprivalo nustatyti atostogas, suteikiamas dirbantiems tėvams nuo pat vaiko gimimo, ir turi diskreciją nustatyti šių atostogų metu teikiamos finansinės paramos dydį. Todėl pareiškėjas teisiškai nepagrindė savo abejonės, ar motinystės ir tėvystės pašalpų gavėjų skirtumai yra tokio pobūdžio ir tokios apimties, kad pateisintų skirtingą šių pašalpų dydžio apskaičiavimą; prašyme nepaaiškinta, kodėl, atsižvelgiant į ypatingą dirbančiai motinai iki gimdymo ir po jo garantuojamų mokamų atostogų konstitucinę paskirtį ir jų, kaip konstitucinės garantijos, esminį objektyvų skirtumą nuo įstatymų leidėjo įgyvendinant savo diskreciją nustatytų dirbančio tėvo atostogų, negali būti nustatytas skirtingas šių atostogų metu mokamų išmokų dydis.

Konstitucinio Teismo 2019 m. kovo 21 d. sprendime pažymėta, kad pareiškėjos Seimo narių grupės abejonė dėl Seimo nutarimo, kuriuo paskelbtas privalomasis referendumas dėl Konstitucijos pakeitimo, atitikties Konstitucijai grindžiama tik argumentais dėl galimo Referendumo įstatymo, kuriuo vadovaudamasis Seimas priėmė šį nutarimą, prieštaravimo Konstitucijai. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėja neatsižvelgė į teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpciją, kylančią iš Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies. Referendumo įstatymo nuostatų, kurios ginčytame Seimo nutarime nurodytos kaip jo priėmimo teisinis pagrindas, konstitucingumo prezumpcija nėra paneigta; vien pareiškėjos abejonė dėl šio įstatymo atitikties Konstitucijai nepaneigia galiojant jo

konstitucingumo prezumpcijai kilusių teisinių padarinių (taigi ir jo pagrindu priimtų Seimo sprendimų) teisėtumo. Be to, sprendime pabrėžta, kad pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą bendrą taisyklę Konstitucinio Teismo sprendimų galia yra nukreipta į ateitį, todėl net jeigu Referendumo įstatymas Konstitucinio Teismo būtų pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, tai savaime nepaneigtų vadovaujantis jo nuostatomis priimto ginčyto Seimo nutarimo konstitucingumo. Pareiškėjos prašyme nepateikta argumentų, kuriais būtų paaiškinta, kodėl, jos nuomone, tuo atveju, jeigu Referendumo įstatymas būtų pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, antikonstituciniu turėtų būti pripažintas ir jam galiojant jo pagrindu priimtas Seimo nutarimas, kuriuo Seimas, įgyvendindamas savo konstitucinius įgaliojimus, paskelbė privalomąjį referendumą dėl Konstitucijos pakeitimo.

Konstitucinis Teismas 2020 m. kovo 3 d. sprendimu grąžino Seimo narių grupei jos prašymo dalį, kurioje prašyta iširti Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 5^l, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 25, 26, 35, 37, 38, 39, 41, 43, 51, 55, 56, 61, 67^l, 89, 91, 92, 97 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 93^l straipsniu įstatymo tais aspektais, kad, pasak pareiškėjos, šio įstatymo projektas buvo netinkamai apsvarstytas Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių reikalų komitete, taip pat kad šis įstatymas priimtas ypatingos skubos tvarka, atitiktį Konstitucijai pagal priėmimo tvarką. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėja nevertino oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų ir nepaaiškino, kodėl jos nurodyti įstatymų leidybos procedūros pažeidimai turėtų būti vertinami kaip esminiai. Konstitucinis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje laikomasi pozicijos, jog tik nustačius, kad Seimo statuto pažeidimas vertintinas kaip esminis įstatymų leidybos procedūros pažeidimas, konstatuotina, kad buvo pažeista ir Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalies nuostata, jog įstatymai Seime priimami laikantis įstatymo nustatytos procedūros. Įvertinęs pareiškėjos abejones dėl ginčyto įstatymo atitikties Konstitucijai pagal priėmimo tvarką tuo aspektu, kad šis įstatymas buvo priimtas ypatingos skubos tvarka, nors tai nebuvo išskirtinai konstituciškai pagrįstas atvejis, kaip tai yra nurodyta Konstitucinio Teismo 2019 m. balandžio 16 d. nutarime, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjos prašyme, gautame po Konstitucinio Teismo 2019 m. balandžio 16 d. nutarimo viešo paskelbimo, taip pat nepaaiškinta, kodėl Konstitucinis Teismas būtent šiuo atveju turėtų tirti, ar ginčytas įstatymas neprieštarauja Konstitucijai pagal priėmimo tvarką dėl to, kad jo priėmimui buvo taikyta ypatingos skubos tvarka. Konstitucinis Teismas priminė, kad savo 2019 m. balandžio 16 d. nutarime yra konstatavęs, jog tai, kad Seimo statuto 164 straipsnio 1 dalis tiek, kiek pagal joje nustatytą teisinį reguliavimą įstatymų ir kitų Seimo aktų projektai gali būti svarstomi ypatingos skubos tvarka ne tik išskirtiniais konstituciškai pagrįstais atvejais, pripažinta prieštaraujančia Konstitucijai, savaime negali būti pagrindas ginčyti iki minėto Konstitucinio Teismo nutarimo viešo paskelbimo pagal tokią tvarką priimtų įstatymų ir kitų Seimo aktų atitiktį Konstitucijai.

Kartais pareiškėjai oficialiaja konstitucine doktrina ar Konstitucinio Teismo teisine pozicija remiasi nepagrįstai, t. y. neatsižvelgdami į tai, kokių klausimų ar kokios bylos kontekste ši doktrina yra suformuluota.

Pavyzdžiui, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 2 d. sprendime, Seimo narių grupė, ginčydama Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymą, rėmėsi Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimu, kuriame spęsti medžioklės, kaip ūkinės veiklos, teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai klausimai ir pareiškėjos prašyme nurodytos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos buvo suformuluotos tos konstitucinės justicijos bylos kontekste. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pareiškėjos ginčijamomis nuostatomis reguliuojami Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų vadovų atleidimo iš pareigų santykiai yra kitokio pobūdžio nei medžioklės santykiai, kad jie yra darbo, o ne ūkinės veiklos santykiai, todėl pareiškėjai nėra pagrindo remtis minėtame Konstitucinio Teismo nutarime pateikta teisine pozicija kaip turinčia precedento reikšmę. Seimo narių grupė taip pat rėmėsi doktrininėmis nuostatomis dėl konstitucinės įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsaugos pertvarkant pensinio aprūpinimo sistemą, tačiau nepagrindė, kaip jos yra susijusios su ginčytomis įstatymo nuostatomis, kuriomis reguliuojamas ne pensinio aprūpinimo sistemos pertvarkymas, o vienos iš darbo sutarties sąlygų – darbo sutarties termino pakeitimas.

Konstitucinio Teismo 2014 m. rugsėjo 2 d. sprendimu Klaipėdos miesto apylinkės teismui grąžintas jo prašymas ištirti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatos atitiktį Konstitucijai ir įstatymams. Savo poziciją, kad ginčytoje nuostatoje įtvirtintu sprendiniu dėl tam tikros teritorijos užstatymo ribojamos teismo galios vykdyti teisingumą, pareiškėjas grindė doktrininėmis nuostatomis, suformuluotomis Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutarime, kuriame tirta Civilinio kodekso, Statybos įstatymo nuostatų, reglamentuojančių teismo įgaliojimus sprendžiant dėl teisės aktų reikalavimus pažeidžiančios statybos teisinių pasekmių, atitiktis Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas neginčijo teisės aktų nuostatų, kuriomis reglamentuojami teismų įgaliojimai, nepaaiškino, kodėl pagal Konstituciją teismo galimybės parinkti tinkamą poveikio priemonę statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, pasekmėms šalinti turėtų būti užtikrinamos teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, taip pat neatsižvelgė į tai, kad jo nurodytame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog teisinis reguliavimas, pagal kurį teismas, išnagrinėjęs bylą dėl statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, pasekmių, privalėjo priimti sprendimą įpareigoti statytoją statomą statinį nugriauti ar jį reikiamai pertvarkyti tais atvejais, kai atlikti statybos darbai toje vietoje yra apskritai negalimi, o nustatyti pažeidimai objektyviai gali būti pašalinami tik nugriaunant ar perstatant statinį, vertintinas kaip konstituciškai pagrįstas.

2.1.5. Kiti su teisiniu argumentavimu susiję prašymų trūkumai. Kai kuriais atvejais grąžinant prašymus pareiškėjams nurodyti ir kiti prašymų argumentavimo trūkumai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 5 d. sprendime, kuriuo Seimo narių grupei grąžinta jos prašymo dalis, be kita ko, konstatuota, kad pareiškėja, ginčydama įstatymus pagal jų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarką, nenurodė konkrečių Konstitucijos ar kitų teisės aktų, kuriuose nustatyta įstatymų priėmimo, paskelbimo ir įsigaliojimo tvarka, nuostatų, pažeistų priimant, paskelbiant ginčijamus įstatymus ar nustatant jų įsigaliojimo tvarką.

2019 m. sausio 11 d. ir 2019 m. balandžio 2 d. sprendimuose, kuriais Vilniaus apygardos administraciniam teismui grąžinti jo prašymai ištirti Vyriausybės nutarimų dėl sandorių pripažinimo neatitinkančiais nacionalinio saugumo interesus, atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas atkreipė pareiškėjo dėmesį į faktinių duomenų ištyrimo ir įvertinimo svarbą. Kaip pažymėta 2019 m. balandžio 2 d. sprendime, pagal oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, kad faktinių aplinkybių ir duomenų, kurie yra individualių poįstatyminių teisės aktų pagrindas, tyrimas, duomenų pagrįstumo, pakankamumo vertinimas pirmiausia priklauso atitinkamas bylas nagrinėjančių teismų kompetencijai, Vilniaus apygardos administracinis teismas, vertindamas šių Vyriausybės nutarimų motyvus ir abejodamas dėl jų aiškumo, taip pat dėl šiais nutarimais priimtų sprendimų (taikomų priemonių) proporcingumo, turi įvertinti ne tik šių nutarimų tekstą, bet ir visą su jų priėmimu susijusią ir kitų kompetentingų valstybės institucijų pateiktą medžiagą, įskaitant komisijos, vertinančios grėsmės nacionalinio saugumo interesams priežastis, Vyriausybei pateiktas išvadas ir rekomendacijas, kurios pagal įstatymą laikytinos ginčijamų Vyriausybės nutarimų pagrindu.

Konstitucinis Teismas 2019 m. rugsėjo 4 d. sprendimu grąžino Vilniaus apygardos teismui jo prašymo dalį, kurioje prašyta ištirti Vilniaus universiteto statuto 15 straipsnio 4 dalies nuostatos „Ši sutartis pasibaigia paskutinę mokslo metų, kuriais tam darbuotojui sukaks 65 metai, dieną“ konstitucingumą, konstatavęs, kad iš pareiškėjo prašymo nebuvo aišku, ar jis turėjo locus standi kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl šios nuostatos atitikties Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas nepaaikškino, kodėl, atsižvelgiant į jo nagrinėjamoje byloje susiklosčiusią situaciją, jo nuomone, byloje aktuali ir taikytina būtent 2014 m. gegužės 6 d. redakcijos Vilniaus universiteto statuto 15 straipsnio 4 dalies nuostata, o ne Vilniaus universiteto statuto 34 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas, galiojęs tuomet, kai ieškovui civilinėje byloje sukako 65 metai (t. y. 2012 m. vasario 23 d.), be to, kodėl jo nagrinėjamoje byloje netaikytina Vilniaus universiteto statuto 34 straipsnio 4 dalis, iš kurios matyti, jog vyresni kaip 65 metų dėstytojai ir mokslo darbuotojai Vilniaus universitete taip pat galėjo dirbti tik turėdami Senato pritarimą, kad su jais būtų sudaryta terminuota darbo sutartis ne ilgesniam kaip trejų metų laikotarpiui.

2.2. Kiti reikalavimai prašymų turiniui ir formai

Nors dažniausiai prašymai pareiškėjams grąžinami dėl nepakankamo argumentavimo, kartais sprendžiant dėl prašymų priimtinumą konstatuojami ir kiti jų trūkumai. Paminėtini atvejai, kai nesilaikyta Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnyje nustatytų reikalavimų, susijusių su atstovavimu pagal įstatymą ar pavedimą pareiškėjai Seimo narių grupei, taip pat su Seimo narių parašų autentiškumo užtikrinimu (1 dalies 3 punktas, 2 dalis), reikalavimų tiksliai nurodyti ginčijamą teisės aktą (66 straipsnio 1 dalies 6 punktas) ir suformuluoti prašymą Konstituciniam Teismui (66 straipsnio 1 dalies 9 punktas, 67 straipsnio 2 dalies 6 punktas), kaip antai nurodyti, kurių konkrečių ginčijamo teisės akto nuostatų (straipsnių, dalių, punktų) atitiktimi aukštesnės galios teisės aktams abejojama, kurios redakcijos teisės akte nustatytas teisinis reguliavimas ginčijamas.

Konstitucinio Teismo pirmininko 2014 m. sausio 9 d. potvarkiu Nr. 2B-5 Seimo narių grupei prašymas grąžintas, be kita ko, dėl to, kad jame nebuvo nurodytas Seimo narys, kuris turėjo būti jos atstovas pagal įstatymą; be to, nors prašyme kaip pareiškėjos atstovas buvo nurodytas advokatas, kartu su prašymu nepateiktas jo įgaliojimus patvirtinantis dokumentas – advokato orderis, t. y. nepateikti duomenys apie pareiškėjo atstovo įgaliojimus.

Tuo pagrindu, kad pareiškėjos Seimo narių grupės prašyme nenurodytas jos atstovas pagal įstatymą, pareiškėjai prašymas grąžintas ir Konstitucinio Teismo 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimu. Šis prašymas neatitiko ir Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 2 dalies reikalavimo tinkamai patvirtinti su prašymu besikreipiančių Seimo narių parašus. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad Seimo Pirmininkas ar jo pavaduotojas, savo parašu tvirtindamas Seimo narių parašus, turi nurodyti tvirtinamų parašų skaičių, taip pat parašų patvirtinimo datą, o pats Seimo narių pavardžių sąrašas su parašais turi būti tvarkingas, jame neturi būti jokių braukymų ar taisymų. Seimo narių grupės prašyme nurodyta jo data buvo vėlesnė nei Seimo Pirmininko pavaduotojo nurodyta parašų tvirtinimo data, dalis prašymą pasirašiusių Seimo narių buvo išbraukti iš pasirašiusių sąrašo, jokių pastabų prie šių išbraukymų nebuvo, taigi, kaip pažymėjo Konstitucinis Teismas, galėjo kilti pagrįstų abejonių dėl šį prašymą pasirašiusių Seimo narių parašų autentiškumo, parašų patvirtinimo tikrumo.

Vienas iš Konstitucinio Teismo 2019 m. vasario 1 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžinto prašymo trūkumų buvo tas, kad jame nebuvo nurodyta jį pasirašiusių Seimo narių parašų skaičius ir parašų patvirtinimo data.

Konstitucinio Teismo 2020 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. KT112-S104/2020 Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas, be kita ko, dėl to, kad neatitiko Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 2 dalyje nustatyto reikalavimo tinkamai patvirtinti su prašymu besikreipiančių

Seimo narių parašus. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad prašyme buvo nurodyta jo surašymo data – 2020 m. gegužės 25 d., o jį pasirašiusių 29-ių Seimo narių parašai buvo patvirtinti Seimo Pirmininko parašu, nurodant, be kita ko, šių parašų patvirtinimo datą – 2020 m. vasario 26 d., kuri yra ankstesnė už prašymo surašymo datą. Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas atkreipė dėmesį, kad gali kilti abejonių dėl Seimo narių grupės pateiktą prašymą pasirašiusių Seimo narių parašų autentiškumo, parašų patvirtinimo tikrumo.

Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 8 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžintame prašyme ištirti Vyriausybės nutarimu patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano konstitucingumą nebuvo nurodyta jokių konkrečių šio nutarimo ar juo patvirtinto plano punktų, papunkčių ar nuostatų, kurių konstitucingumu pareiškėja abejojo.

Konstitucinio Teismo 2018 m. spalio 5 d. sprendimu Seimo narių grupei grąžinta jos prašymo dalis, kurioje prašymas Konstituciniam Teismui nebuvo suformuluotas aiškiai ir tiksliai, t. y. nebuvo nurodyta, kokie konkretūs ginčytų įstatymų, kuriais reguliuojamas pensijų kaupimas specialiuose pensijų fonduose, straipsniai, jų dalys, punktai ar jų nuostatos yra ginčijami, jų atitiktį kokioms Konstitucijos nuostatoms ir kiek ištirti prašoma. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad jis negali pats suformuluoti pareiškėjo prašymo, jeigu iš jo visumos nėra galimybės nustatyti, kokia konkreti teisės akto nuostata (straipsnis, jo dalis, punktas ar jų nuostata) yra ginčijama, jos atitiktį kokioms Konstitucijos nuostatoms (normoms ir (ar) principams) ir kiek ištirti prašoma. Priešingu atveju (t. y. tuo atveju, jeigu ne pats pareiškėjas suformuluotų, o Konstitucinis Teismas imtųsi formuluoti jo prašymą) galėtų būti sudarytos prielaidos iškreipti pareiškėjo prašymo esmę, inter alia prielaidos ištirti atitiktį Konstitucijai teisės akto nuostatos (straipsnio, jo dalies, punkto ar jų nuostatos), kurios atitikties Konstitucijai tyrimo pareiškėjas nesiekė, taip pat prielaidos ištirti jos atitiktį ne toms Konstitucijos nuostatoms (normoms ir (ar) principams), ištirti atitiktį kurioms siekė pareiškėjas, ir kt.

Retais atvejais prašymai grąžinti dėl to, kad nustatytų reikalavimų neatitiko jų priedai.

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo pirmininko 2013 m. lapkričio 4 d. potvarkiu Nr. 2B-87 Seimo narių grupei grąžintas jos prašymas ištirti Žemės gelmių įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijai, neatitikęs Konstitucinio Teismo įstatymo 66 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatyto reikalavimo prie prašymo pridėti notaro patvirtintus ne lietuvių kalba surašytų dokumentų ir kitos medžiagos vertimus į lietuvių kalbą (kai kurie prašymo priedai, į kuriuos jame darytos nuorodos, buvo surašyti anglų kalba, o reikalingi vertimai nebuvo pateikti).

Vienas iš Konstitucinio Teismo 2020 m. kovo 12 d. sprendimu Nr. KT48-S44/2020 Vilniaus apygardos teismui grąžinto prašymo trūkumų buvo tas, kad prašymas neatitiko Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 3 dalies (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 2 punkte nustatyto

reikalavimo prie teismo nutarties, kuria prašoma iširti teisės akto atitikimą Konstitucijai, pridėti ginčijamo teisės akto (jo nuostatos) tekstą.

3. ATISISAKYMAS NAGRINĖTI PAKLAUSIMĄ

Konstitucinio Teismo įstatyme yra nustatyti reikalavimai paklausimų turiniui ir formai, kurių neatitinkantys paklausimai gražinami pareiškėjams (76, 81 straipsniai), taip pat įtvirtinti atsisakymo nagrinėti paklausimą pagrindai (80 straipsnis).

Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti paklausimą, jeigu:

- 1) jį pateikė institucija ar asmuo, neturintis teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą;
- 2) paklausimas grindžiamas ne teisiniais motyvais;
- 3) konkretaus klausimo nagrinėjimas nežinybingas Konstituciniam Teismui;
- 4) nėra veiksmo ar sprendimo, kurio atitiktį Konstitucijai reikėtų tikrinti;

5) paklausime keliamas klausimas, išskyrus klausimą dėl Prezidento sveikatos būklės, jau tirtas ir tebegalioja tuo klausimu priimta Konstitucinio Teismo išvada.

Kitaip nei prašymų ištirti teisės aktų atitiktį aukštesnės galios teisės aktams, paklausimų dėl išvados Konstituciniame Teisme gaunama labai nedaug – 1993–2020 metais²⁶ iš viso gauta 20 tokių paklausimų. Iš jų atsisakyta nagrinėti penkis paklausimus: trys pripažinti nežinybingais, nes pateikti praleidus įstatymuose nustatytą terminą, vieną atsisakyta nagrinėti dviem pagrindais – jame kelti Konstituciniam Teismui nežinybingi ir jo jau tirti klausimai, penktasis paklausimas pripažintas nežinybingu dėl to, kad Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų nagrinėti jame keltų klausimų.

Konstitucinis Teismas 2008 m. lapkričio 8 d. ir 2008 m. lapkričio 10 d. sprendimais atsisakė nagrinėti du Prezidento paklausimus dėl išvados, ar per 2008 metų Seimo narių rinkimus nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, konstatavęs, kad jie Konstituciniam Teismui pateikti praleidus Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 1 dalyje ir Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnyje nustatytus terminus tokiems paklausimams paduoti, todėl yra nežinybingi Konstituciniam Teismui.

Dėl tos pačios priežasties Konstitucinis Teismas 2020 m. lapkričio 12 d. sprendimu Nr. KT195-S180/2020 atsisakė nagrinėti Seimo paklausimą dėl išvados, ar per 2020 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas. Šiame sprendime Konstitucinis Teismas pirmą kartą plačiau atskleidė Seimo rinkimų įstatymo ir Konstitucinio Teismo įstatymo nuostatų, reguliuojančių paklausimo dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo per Seimo narių rinkimus pateikimo Konstituciniam Teismui terminus, turinį. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 86 straipsnio 6 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kartu su atitinkamomis Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies, 95 straipsnio 1 dalies, Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 1 dalies nuostatomis, yra nustatytas maksimalus 72 valandų (3 dienų) terminas, per kurį Seimas, gavęs partijos, iškėlusios kandidatus į Seimo

²⁶ 2020 m. lapkričio 12 d. duomenys.

narius, ar kandidato į Seimo narius skundą, gali kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai. Šis terminas skaičiuojamas nuo Seimo rinkimų galutinių rezultatų oficialaus paskelbimo Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje tikslaus laiko, įskaitant ir nedarbo dienas. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad nei Seimo rinkimų įstatyme, nei Konstitucinio Teismo įstatyme nėra nustatyta, kad terminas, per kurį Seimas ar Prezidentas gali kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai, gali būti atnaujinamas, t. y. ši terminas yra naikinamasis. Todėl Seimas, praleidęs minėtą maksimalų 72 valandų (3 dienų) kreipimosi į Konstitucinį Teismą terminą, netenka teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai.

Konstitucinio Teismo 2014 m. birželio 8 d. sprendime konstatuota, kad Seimas, kreipdamasis su paklausimu dėl išvados, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, iš esmės kvestionavo ne tiek Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimą į atsilaisvinusių Seimo nario vietą skirti Darbo partijos kandidatų sąrašo pirmąjį Seimo nario mandato negavusį kandidatą, kiek galutinę Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilę, kuri buvo patvirtinta Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimu. Seimas šį nutarimą priėmė remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, kad per 2012 metų Seimo rinkimus buvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas. Taigi Seimo paklausimas traktuotinas kaip prašymas peržiūrėti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą. Be to, iš pareiškėjo paklausimo buvo matyti, kad jis kvestionavo ir Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutarimą, kuriuo minėto Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimo pakeitimas pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucinio Teismo išvadų tikslas yra nustatyti, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai, o ne peržiūrėti Konstitucinio Teismo nutarimus, todėl pareiškėjo paklausimas nežinybingas Konstituciniam Teismui. Nežinybingu taip pat pripažintas Seimo paklausime iškeltas klausimas, ar Seimo 2012 m. lapkričio 14 d. nutarimu nebuvo pažeista tikroji rinkėjų valia. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad su paklausimu dėl išvados, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus, Seimas į Konstitucinį Teismą gali kreiptis tik dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų arba jos atsisakymo nagrinėti skundus. Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų teikti išvados, ar rinkimų įstatymai per Prezidento ar Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti kitais teisės aktais, tarp jų Seimo nutarimais.

Konstitucinio Teismo 2016 m. gegužės 10 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo paklausimą, ar Seimo nario, kuriam pradėta apkalta, veiksmai prieštarauja Konstitucijai ir ar jis gali eiti Seimo nario pareigas po to, kai jam įsiteisėjo teismo apkaltinamasis nuosprendis. Šiuo atveju Seimas Konstitucinio Teismo prašė ištirti, ar Konstituciją atitinka tie įsiteisėjusiu teismo apkaltinamuoju nuosprendžiu nustatyti Seimo nario veiksmai, kurie buvo atlikti iki jam duodant

Seimo nario priesaiką. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad apkaltos pagrindo „paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas“ taikymas nesuponuoja Seimo įgaliojimų kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar Seimo nario, kuriam pradėta apkalta, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai, tais atvejais, kai tokiais veiksmais negalėtų būti šiurkščiai pažeista Konstitucija ir sulaužyta priesaika dėl to, kad jie atlikti iki duodant Seimo nario priesaiką, o Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų vertinti tokių veiksmų atitikties Konstitucijai; kitaip būtų nepaisoma konstitucinės apkaltos sampratos. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad pagal Konstituciją jis neteikia išvados dėl to, ar Seimo narys, kuriam pradėta apkalta, gali eiti šias pareigas po to, kai jam įsiteisėjo teismo apkaltinamasis nuosprendis; nagrinėti tokį klausimą nepriklauso Konstitucinio Teismo kompetencijai. Taigi abiejų Seimo paklausime keltų klausimų nagrinėjimas nežinybingas Konstituciniam Teismui.

2014 metais Konstituciniame Teisme taip pat buvo gauti du prašymai, kuriuose keltas klausimas dėl tarptautinės sutarties nuostatos atitikties Konstitucijai, t. y. klausimas, galintis būti paklausimo, o ne prašymo dalyku. Atsižvelgus į tai, kad į Konstitucinį Teismą kreipėsi subjektai, neturintys teisės pateikti paklausimą, t. y. Seimo narių grupė ir teismas, prašymus nagrinėti atsisakyta.

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 18 d. sprendimu atsisakyta nagrinėti Seimo narių grupės prašymą ištirti Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutarties dėl socialinės apsaugos nuostatos atitiktį Konstitucijai, o 2014 m. lapkričio 4 d. sprendimu – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymą ištirti šios tarptautinės sutarties nuostatos atitiktį Konstitucijai ir įstatymui. Sprendimuose pažymėta, kad pagal Konstituciją ir Konstitucinio Teismo įstatymą dėl tarptautinės sutarties atitikties Konstitucijai Konstitucinis Teismas teikia išvadą, kurios gali prašyti Seimas in corpore paklausimu, išdėstytu Seimo nutarime arba patvirtintu Seimo nutarimu, taip pat Prezidentas. Dėl Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymo pažymėta ir tai, kad tarptautinės sutarties atitikties įstatymui klausimo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

4. ATISISAKYMAS AIŠKINTI KONSTITUCINIO TEISMO AKTUS

Iš Konstitucijos kylantys Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo aktus detaliau nustatyti Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnyje. Pagal šio straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas savo aktus gali oficialiai aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro prašymą, taip pat savo iniciatyva.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad teismai taip pat gali pateikti Konstituciniam Teismui prašymą išaiškinti jo aktų nuostatas, jeigu to reikia vykdant teisingumą. Jis yra konstatavęs, kad, nustatęs pareiškėjo – bylą nagrinėjančio teismo konstituciškai pagrįstą interesą pašalinti abejones dėl Konstitucinio Teismo baigiamojo akto (jo nuostatų) deramo vykdymo tam, kad teismo nagrinėjamoje byloje būtų tinkamai vykdomas teisingumas, Konstitucinis Teismas gali priimti prašymą išaiškinti jo baigiamojo akto nuostatas ir paskelbti atitinkamą sprendimą (2010 m. balandžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d. sprendimai).

Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimo paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti jų nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas tų aktų vykdymas, kad jais būtų vadovaujama. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jo baigiamojo akto aiškinimas gali būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną. Tačiau kartu pabrėžta, kad aiškinimo paskirtis yra nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas, be kita ko, teisės taikymo srityje (2012 m. lapkričio 29 d. ir kiti sprendimai).

Konstitucinio Teismo sprendimuose pabrėžiama ir tai, kad prašymo išaiškinti jo baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo aktus nekeisdamas jų turinio. Ši nuostata, be kita ko, reiškia, kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti jo aktas, netyrė; tai būtų atskiro tyrimo dalykas. Oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo aktus nėra koreguojama ir oficialioji konstitucinė doktrina; jos koregavimas sietinas su naujų bylų nagrinėjimu ir naujų precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo aktų aiškinimu (2007 m. gruodžio 6 d. ir kiti sprendimai). Be to, prašymu išaiškinti įgyvendintą Konstitucinio Teismo aktą negali būti siekiama, kad būtų įvertinta teisės akto, kuriuo tas Konstitucinio Teismo aktas įgyvendintas, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams); tai būtų naujos konstitucinės justicijos bylos tyrimo dalykas (2012 m. lapkričio 29 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimai).

1993–2020 metais²⁷ Konstituciniame Teisme gauti 53 prašymai išaiškinti jo baigiamuosius aktus. Konstitucinis Teismas priėmė 18 sprendimų, kuriais atsisakė aiškinti savo aktus²⁸, be to, kai kuriuose sprendimuose dėl savo aktų išaiškinimo neaiškino jų tam tikrais pareiškėjų nurodytais aspektais²⁹. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, argumentuodamas atsisakymą aiškinti savo aktus, dažnai nurodo kelias viena kitą papildančias tokį sprendimą lėmusias priežastis.

Atsižvelgiant į minėtą Konstitucinio Teismo įgaliojimų oficialiai aiškinti savo aktus turinį, Konstitucinio Teismo praktikoje (remiantis Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1, 3 dalimis, taip pat 69 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostata, pagal kurią atsisakoma nagrinėti nežinybingus prašymus, *mutatis mutandis* taikoma prašymams išaiškinti Konstitucinio Teismo aktus) atsisakoma pateikti išaiškinimą, jeigu:

- 1) prašymą pateikia institucija arba asmuo, neturintis teisės prašyti išaiškinti atitinkamą aktą³⁰:

Antai Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 13 d. sprendimu atsisakyta pagal vidaus reikalų ministro prašymą aiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimo nuostatas, konstatavus, kad vidaus reikalų ministras neturi teisės prašyti išaiškinti šį nutarimą. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalį Konstitucinis Teismas savo nutarimą oficialiai gali aiškinti pagal dalyvavusių byloje asmenų, kitų šio įstatymo 60 straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų ar asmenų (Seimo, Prezidento, Vyriausybės, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, generalinio prokuroro ar teisingumo ministro) prašymą, taip pat savo iniciatyva. Nei vidaus reikalų ministras, nei Vidaus reikalų ministerija nėra nurodyti Konstitucinio Teismo įstatymo 60 straipsnio 1 dalyje, taip pat jie nėra dalyvavę byloje, kurioje priimtas Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas, asmenys. Konstatuota, kad Konstitucinis Teismas neaiškina savo nutarimo pagal prašymą, paduotą institucijų ar asmenų, neturinčių teisės prašyti išaiškinti atitinkamą nutarimą.

Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. KT98-S93/2020 atsisakyta pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjos prašymą aiškinti, be kita ko, Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 13 d. sprendimo, kuriuo priimtas nagrinėti Seimo prašymas ištirti teisės aktų, susijusių su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko atleidimu iš pareigų, atitiktį Konstitucijai ir Teismų įstatymui, nuostatas. Konstitucinis Teismas pažymėjo,

²⁷ 2020 m. gruodžio 1 d. duomenys.

²⁸ Žr. Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 10 d., 1997 m. balandžio 9 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2004 m. balandžio 6 d., 2004 m. liepos 2 d., 2006 m. kovo 14 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d., 2017 m. lapkričio 8 d., 2018 m. balandžio 17 d., 2019 m. gegužės 28 d. sprendimus, 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimą Nr. KT24-S14/2019, 2020 m. gegužės 28 d. sprendimą Nr. KT98-S93/2020.

²⁹ Žr. Konstitucinio Teismo 1998 m. gruodžio 17 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2009 m. sausio 15 d., 2010 m. balandžio 20 d., 2014 m. vasario 26 d., 2015 m. sausio 14 d., 2016 m. gegužės 16 d., 2016 m. birželio 28 d., 2017 m. spalio 20 d. sprendimus.

³⁰ Žr. Konstitucinio Teismo 2016 m. sausio 13 d. sprendimą, 2020 m. gegužės 28 d. sprendimą Nr. KT98-S93/2020.

kad jo 2020 m. gegužės 13 d. sprendimu priėmus pareiškėjo Seimo prašymą ištirti, ar, be kita ko, Seimo 2020 m. balandžio 21 d. nutarimas, kuriuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja atleista iš šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko pareigų, bet nepaskirta šio teismo pirmininke, neprieštarauja Konstitucijai ir Teismų įstatymui, šio nutarimo galiojimo sustabdymas nereiškia, kad panaikinami ar pakeičiami įvykę teisiniai padariniai – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjos atleidimas iš šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko pareigų. Taigi Seimo 2020 m. balandžio 21 d. nutarimo galiojimo sustabdymas negali būti aiškinamas kaip suteikiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjos teisę grįžti į šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko pareigas, kol Konstitucinis Teismas nėra priėmęs ir oficialiai paskelbęs nutarimo dėl Seimo 2020 m. balandžio 21 d. nutarimo atitikties Konstitucijai ir (arba) Teismų įstatymui. Atsižvelgęs į tai, Konstitucinis Teismas konstatavo, kad Konstituciniam Teismui prašymą pateikė asmuo, neturintis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko, taigi – pagal Teismų įstatymo 105 straipsnio 1 dalį – ir šio teismo pirmininko, įgaliojimų, vadinasi, ir pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 60 straipsnio 1 dalies 3 punktą, 61 straipsnio 1 dalį neturintis teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu oficialiai išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, išvadą ar sprendimą.

2) prašoma išaiškinti tai, ko Konstitucinis Teismas toje byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti aktas, netyrė³¹. Tai vienas dažniausių atsisakymo pateikti oficialų Konstitucinio Teismo aktų išaiškinimą pagrindų:

Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas 2014 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu atsisakė pagal Seimo nario, siekusio išsiaiškinti tam tikrus sveikatos priežiūros specialistų rengimo valstybės lėšomis aspektus, prašymą aiškinti savo 2011 m. gruodžio 22 d., 2013 m. gegužės 16 d. nutarimų nuostatas. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad 2011 m. gruodžio 22 d. nutarime dėl Mokslo ir studijų įstatymo atitikties Konstitucijai jis nenagrinėjo valstybės užsakymo parengti sveikatos priežiūros srities specialistus klausimų, tarp jų ir studijų sutarčių su tokiais rengiamais specialistais sudarymo sąlygų; 2013 m. gegužės 16 d. nutarime, kuriame vertinta Sveikatos draudimo įstatymo nuostatų atitiktis Konstitucijai, su sveikatos priežiūros specialistų rengimu ir jo finansavimu susiję klausimai taip pat nenagrinėti.

Konstitucinio Teismo 2017 m. lapkričio 8 d. sprendimu atsisakyta pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko prašymą aiškinti, ar Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatos dėl konstitucinio teismų finansinio nepriklausomumo principo užtikrinimo būdo, vertinamos kartu su Konstitucinio Teismo 2000 m. sausio 12 d. sprendimo nuostatomis,

³¹ Žr. Konstitucinio Teismo 1997 m. balandžio 9 d., 1998 m. gruodžio 17 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2010 m. balandžio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2015 m. sausio 14 d., 2016 m. sausio 13 d., 2017 m. lapkričio 8 d., 2018 m. balandžio 17 d., 2019 m. gegužės 28 d. sprendimus, 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimą Nr. KT24-S14/2019.

atsižvelgiant į šiuo metu galiojantį pakitusį teisinį reguliavimą, pagal kurį veikia autonomiška teismų savivalda ir tik iš teisėjų sudaryta šios savivaldos vykdomoji institucija – Teisėjų taryba, reiškia, kad teismų finansinis nepriklausomumas nuo vykdomosios valdžios gali būti užtikrinamas ne tik įstatymu tvirtinamame valstybės biudžete kiekvienam teismui nustatant skiriamus biudžeto asignavimus, bet ir tokiu teisiniu reguliavimu, pagal kurį konstituciškai pagrįstais principais sudaryta nuo kitų valstybės valdžių nepriklausoma teismų savivaldos institucija spęstų dėl visai sistemai įstatymu skirtų asignavimų paskirstymo teismams. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad jo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarime klausimai dėl galimybės teismų finansinį nepriklausomumą užtikrinti suteikiant teismų savivaldos institucijai įgaliojimus spęsti dėl visai teismų sistemai įstatymu skirtų asignavimų paskirstymo teismams nenagrinėti, taigi jis negali aiškinti to, ko toje byloje, kurioje priimtas šis nutarimas, netyrė. Be to, pareiškėjas iš esmės prašė išaiškinti Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų nuostatas atsižvelgiant į pakitusį ir šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą. Šiuo atžvilgiu sprendime pažymėta, kad Konstitucinis Teismas, aiškindamas savo baigiamuosius aktus, negali jų pakeisti ir (arba) juose išdėstytos oficialiosios konstitucinės doktrinos koreguoti remdamasis po jų priėmimo pakitusiu įstatymuose, kituose teisės aktuose nustatytu teisiniu reguliavimu.

Konstitucinio Teismo 2019 m. gegužės 28 d. sprendimu nežinybingu Konstituciniam Teismui pripažintas ir teisingumo ministro prašymas išaiškinti Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimo nuostatą, kad pagal Konstituciją, inter alia jos 135 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublika turėtų atsižvelgti ir į Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto išvadoje suformuluotas rekomendacijas. Abejonių dėl šios nuostatos prasmės pareiškėjui kilo rengiantis įgyvendinti Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto 2014 m. kovo 25 d. išvadą byloje Rolandas Paksas prieš Lietuvą. Konstitucinio Teismo klausta, ar ši nuostata reiškia, kad, vadovaujantis Konstitucijos 135 straipsnio 1 dalimi ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus, Lietuvai kyla pareiga pašalinti Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto ir Konstitucijos nuostatų nesuderinamumą. Kaip pažymėjo Konstitucinis Teismas, pareiškėjas iš esmės kėlė klausimą, kaip konkrečiai turėtų būti įgyvendinta Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto 2014 m. kovo 25 d. išvada, t. y. ar ji įgyvendintina analogišku būdu kaip Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2011 m. sausio 6 d. sprendimas byloje Paksas prieš Lietuvą. Tačiau Konstitucinis Teismas 2016 m. gruodžio 22 d. nutarime nenagrinėjo Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto 2014 m. kovo 25 d. išvados turinio ir nespėdė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto nuostatų galimo nesuderinamumo su Konstitucija klausimo, neanalizavo ir to, kaip ši išvada galėtų būti įgyvendinama. Konstatavęs, kad pagal Konstituciją panaikinti draudimą būti renkamam Prezidentu asmeniui, šturkščiai pažeidusiam Konstituciją, sulaužusiam priesaiką ir dėl to apkaltos proceso tvarka pašalintam iš užimtų pareigų, įmanoma vieninteliu būdu – atitinkamai pakeitus su tuo susijusias Konstitucijos nuostatas, Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad savo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarime jis

neaiškino, kokio konkretaus turinio Konstitucijos pataisa galėtų būti priimta, taip pat netyrė, kokių konkrečiai mastu turėtų būti atsižvelgiama į Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto 2014 m. kovo 25 d. išvadą. Tai yra subjektų, pagal Konstituciją turinčių teisę pateikti sumanymą keisti ar papildyti Konstituciją ir galinčių priimti atitinkamas Konstitucijos pataisas, prerogatyva. Taigi Konstitucinis Teismas atsisakė pateikti išaiškinimą, pažymėjęs, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymą jis negali aiškinti to, ko byloje, kurioje priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė.

3) prašoma išaiškinti teisės aktų, tarp jų Konstitucinio Teismo aktų, taikymo klausimus³²:

2015 m. sausio 14 d. sprendimu Konstitucinis Teismas atsisakė aiškinti savo 2010 m. birželio 29 d. nutarimo nuostatas tuo aspektu, ar, įsigaliojus šiam nutarimui, kuriuo teisinis reguliavimas, pagal kurį būtų galima apskaičiuoti ir mokėti teisėjų valstybines pensijas, pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, ir įstatymų leidėjui atitinkamai nepakeitus šio teisinio reguliavimo, asmenys, kuriems teisėjų valstybinės pensijos buvo paskirtos ir mokamos remiantis Konstitucinio Teismo nutarime suformuluotomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, įgijo teisę, kad jiems tokio dydžio teisėjų valstybinės pensijos būtų mokamos ir toliau, ir ar tokia jų teisė yra ginama pagal Konstituciją. Konstitucinis Teismas tokį prašymą traktavo kaip prašymą išaiškinti, kaip turi būti taikomas jo 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, įstatymų leidėjui nesiėmus veiksmų jam įgyvendinti; be to, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tame nutarime jis šio klausimo netyrė.

2018 m. balandžio 17 d. sprendimu Konstitucinis Teismas atsisakė pagal Vyriausybės prašymą aiškinti, ar jo 2016 m. liepos 8 d. nutarimo nuostatos, kuriomis konstatuotas byloje ginčyto Vyriausybės nutarimo panaikinimo faktas, priėmus kitą Vyriausybės nutarimą, reiškia, kad, Vyriausybei panaikinus savo nutarimą, kuriuo ji buvo pripažinusi netekusiu galios savo nutarimu patvirtintų Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XVI skyrių „Kurortų apsaugos zonos“, automatiškai yra atkurtas šio skyriaus (jame įtvirtintų teisės normų) galiojimas, o jeigu atkurtas, tai nuo kurio momento. Kaip pažymėta sprendime, Vyriausybė iš esmės prašė išaiškinti, kokius teisinius padarinius sukėlė jos pačios priimtas nutarimas, kuriuo ji panaikino kitą savo nutarimą, t. y. pareiškėja kėlė teisės taikymo klausimą, ar Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XVI skyrius turėtų būti laikomas galiojančiu, ar negaliojančiu.

Konstitucinio Teismo 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. KT24-S14/2019 nežinybingu Konstituciniam Teismui pripažintas Prezidento prašymas išaiškinti Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimo ir 2009 m. gegužės 15 d. sprendimo nuostatas. Konstitucinis Teismas

³² Žr. Konstitucinio Teismo 1997 m. balandžio 9 d., 2002 m. rugsėjo 23 d., 2004 m. liepos 2 d., 2006 m. lapkričio 20 d., 2010 m. gegužės 3 d., 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. rugsėjo 5 d., 2015 m. sausio 14 d., 2018 m. balandžio 17 d. sprendimus, 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimą Nr. KT24-S14/2019.

pažymėjo, kad iš pareiškėjo prašyme pateiktų argumentų matyti, jog pareiškėjas prašė paaiškinti, kaip konkrečiai jo prašyme nurodytu atveju turėtų būti taikomos nurodytų Konstitucinio Teismo aktų nuostatos, susijusios su teisėjų atleidimu iš pareigų, t. y. kaip šios nuostatos turėtų būti įgyvendinamos teisės taikymo srityje. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad jis neaiškina, kaip konkrečiai Konstitucinio Teismo nutarimas, kitas baigiamasis aktas ar jo nuostatos turėtų būti įgyvendinami, inter alia teisės taikymo srityje.

4) prašoma išaiškinti, kaip konkrečiai Konstitucinio Teismo aktas turėtų būti įgyvendinamas³³:

Antai Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimu atsisakyta aiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą, konstatavus, kad pareiškėjo prašymuose iš esmės klausta, kokius konkrečius sprendimus turėtų priimti Seimas, remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, tačiau, kaip pabrėžė Konstitucinis Teismas, aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamąjo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas.

Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 26 d. sprendimu atsisakyta aiškinti, be kita ko, Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 16 d. nutarime pavartotą sąvoką „ekonomiškai pagrįsti sveikatos priežiūros paslaugų įkainiai“, pažymėjus, kad pareiškėjo prašymas išaiškinti, kaip konkrečiai turėtų būti apskaičiuojamos sveikatos priežiūros paslaugų kainos, kad jos būtų ekonomiškai pagrįstos, vertintinas kaip ekonominio tikslingumo klausimas ir kaip prašymas išaiškinti, kaip konkrečiai turėtų būti įgyvendinamas Konstitucinio Teismo nutarimas.

5) prašymu išaiškinti įgyvendintą Konstitucinio Teismo aktą siekiama, kad būtų įvertinta teisės akto, kuriuo tas Konstitucinio Teismo aktas įgyvendintas, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams)³⁴:

Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžta, jog prašymu išaiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą, kad per Seimo narių rinkimus buvo pažeistas rinkimų įstatymas, negali būti kvestionuojama Seimo teisės akto, priimto remiantis šia išvada, atitiktis Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams); tai gali būti daroma inicijuojant naują konstitucinės justicijos bylą, Konstitucijoje nustatytiems subjektams su atitinkamu prašymu kreipiantis į Konstitucinį Teismą.

³³ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2014 m. vasario 26 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

³⁴ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

6) tiksliai nenurodoma, kurias Konstitucinio Teismo akto nuostatas prašoma išaiškinti³⁵:

Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 3 d. sprendime, kuriuo atsisakyta aiškinti Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarimo nuostatas, susijusias su juridinių asmenų baudžiamąja atsakomybe, konstatuota, kad pareiškėjas klausė, ar minėto Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos taikytinos ir neribotos atsakomybės juridiniams asmenims, tačiau nenurodė, kurias konkrečias nutarimo nuostatas jis prašė išaiškinti, todėl tokį jo prašymą Konstitucinis Teismas traktavo kaip prašymą išaiškinti visą nutarimą tuo aspektu, ar jis taikytinas ir neribotos atsakomybės juridiniams asmenims. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnyje nurodytų subjektų įgaliojimai kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu išaiškinti jo nutarimą reiškia, jog turi būti prašoma išaiškinti tiksliai nurodytas atitinkamo nutarimo nuostatas.

7) prašoma nurodyti (paaiškinti) Konstitucinio Teismo akto ar atskirų jo nuostatų įtvirtinimo ir suformulavimo argumentus arba motyvus, kurie nėra nurodyti pačiame Konstitucinio Teismo akte³⁶:

Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime konstatuota, jog iš pareiškėjo prašymo matyti, kad jis abejojo, ar Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadoje pateikti argumentai yra pakankami jos rezoliucinėje dalyje įtvirtintiems sprendimams pagrįsti. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas priminė savo 2006 m. kovo 14 d. sprendime išdėstytą nuostatą, kad jo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo aktus negali būti interpretuojami taip, esą jie apima ir pareigą aiškinti tų aktų ar atskirų jų nuostatų įtvirtinimo ir suformulavimo argumentus arba motyvus, nenurodytus tuose aktuose.

8) prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo akto rezoliucinės dalies nuostatas, ignoruojant jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kitais argumentais³⁷:

Antai minėtame Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime konstatuota, jog pareiškėjas prašė išaiškinti Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvados rezoliucinėje dalyje įtvirtintus sprendimus, kad per 2012 metų Seimo rinkimus buvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, neatsižvelgdamas į jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais argumentais. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tais atvejais, kai jo prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo akto rezoliucinės dalies nuostatas, ignoruojant jų ryšį su motyvuojamojoje dalyje išdėstytais

³⁵ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. sausio 15 d., 2010 m. gegužės 3 d. sprendimus.

³⁶ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimus.

³⁷ Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimą.

oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, kitais argumentais, jis turi įgaliojimus atsisakyti aiškinti savo aktą.

9) iš tikrųjų prašoma suteikti teisinę konsultaciją³⁸:

Konstitucinis Teismas 2004 m. balandžio 6 d. sprendime, įvertinęs pareiškėjo Prezidento prašymą išaiškinti Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 31 d. išvadą, konstatavo, kad pareiškėjas ne prašė išaiškinti konkrečius Konstitucinio Teismo išvados teiginius, bet iš tikrųjų pateikė tam tikromis prielaidomis grindžiamą prašymą suteikti teisinę konsultaciją, kaip turėtų vykti prasidėjęs apkaltos Prezidentui procesas Seime. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymą Konstitucinis Teismas teisinių konsultacijų nei dalyvavusiems byloje asmenims, nei kitiems asmenims neteikia.

10) iš tikrųjų prašoma įvertinti galimą naują teisinį reguliavimą³⁹:

Konstitucinis Teismas 2009 m. sausio 15 d. sprendime, įvertinęs pareiškėjo prašymą išaiškinti, ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, jei dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) šis finansavimas (valstybės tarnautojų atlyginimai) būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai, konstatavo, kad toks pareiškėjo prašymas traktuotinas kaip prašymas išaiškinti menamo (galbūt būsimo) teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai.

11) iš tikrųjų prašoma peržiūrėti Konstitucinio Teismo nutarimą ar kitą baigiamąjį aktą⁴⁰:

Konstitucinis Teismas 2017 m. spalio 20 d. sprendimu, kuriame aiškino savo aktų pilietybės klausimais nuostatas, taip pat atsisakė teikti išaiškinimą, ar santykinai didelis asmenų, pagal galiojantį teisinį reguliavimą turinčių dvigubą pilietybę, skaičius nesuponuoja, kad, laikantis lygiateisiškumo principo, analogiškas teisinis reguliavimas turėtų būti taikomas ir kitai išvykusiųjų kategorijai – tiems Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie iš Lietuvos išvyko po 1990 m. kovo 11 d. Minėtame Konstitucinio Teismo sprendime toks pareiškėjo klausimas traktuotas kaip prašymas išaiškinti galimybę įstatymu nustatyti Lietuvos Respublikos pilietybės teisinį reguliavimą, grindžiamą oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, kad pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį dvigubos pilietybės atvejai

³⁸ Žr. Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 6 d., 2014 m. rugpjūčio 27 d., 2016 m. sausio 13 d. sprendimus.

³⁹ Žr. Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 10 d., 2009 m. sausio 15 d. sprendimus.

⁴⁰ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2017 m. spalio 20 d. sprendimus.

būtų ne ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys, kaip neatitinkančios „realybėje susiformavusios teisinės praktikos“, peržiūra (koregavimu). Konstitucinis Teismas konstatavo, kad aiškindamas savo baigiamuosius aktus jis jų neperžiūri, taip pat jis negali remtis kitokiais motyvais nei išdėstytieji aiškinamo baigiamojo akto motyvuojamojoje dalyje ir išaiškinti baigiamojo akto kitaip, nei nuspręsta jo rezoliucinėje dalyje; oficialiai aiškinant Konstitucinio Teismo baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama.

12) prašoma įvertinti faktinę padėtį⁴¹:

Konstitucinis Teismas 2017 m. spalio 20 d. sprendimu, kuriame aiškino savo aktų pilietybės klausimais nuostatas, atsisakė teikti išaiškinimą, ar santykinai didelis asmenų, pagal galiojantį teisinį reguliavimą turinčių dvigubą pilietybę, skaičius neprieštarauja Konstitucinio Teismo suformuotai oficialiajai konstitucinei doktrinai, pagal kurią dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai. Tokį pareiškėjo klausimą Konstitucinis Teismas traktavo kaip prašymą išaiškinti, ar taikant Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinį reguliavimą susiklosčiusi praktika yra suderinama su Konstitucija. Šiuo atžvilgiu sprendime konstatuota, jog prašymu išaiškinti Konstitucinio Teismo baigiamąjį aktą negali būti siekiama, kad būtų įvertinta teisinio reguliavimo atitiktis Konstitucijai, juo labiau negali būti siekiama, kad būtų įvertinta faktinė padėtis, susiklosčiusi pritaikius tam tikrą teisinį reguliavimą.

13) aiškinimas būtų beprasmiš (savitikslis)⁴²:

Kadangi pareiškėjo prašymuose iš esmės klausta, kokius konkrečius sprendimus turėtų priimti Seimas, remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, Konstitucinis Teismas 2012 m. lapkričio 29 d. sprendime pabrėžė, kad aiškinimo paskirtis – nuodugniau paaiškinti tas Konstitucinio Teismo baigiamojo akto nuostatas, formuluotes, dėl kurių prasmės yra kilę neaiškumų, o ne tai, kaip konkrečiai jis turėtų būti įgyvendinamas. Įvertinęs šias aplinkybes, taip pat tai, kad, remdamasis Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvada, Seimas jau buvo priėmęs galutinius sprendimus (kuriais pripažino negaliojančiais Seimo rinkimų rezultatus vienoje vienmandatėje rinkimų apygardoje ir nustatė galutinius Seimo rinkimų rezultatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje), Konstitucinis Teismas nusprendė, jog aiškinti šią išvadą pagal pareiškėjo prašymus nebūtų prasminga, toks aiškinimas būtų savitikslis.

14) prašoma išaiškinti aktus, kurie nėra Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai⁴³:

⁴¹ Žr. Konstitucinio Teismo 2017 m. spalio 20 d. sprendimą.

⁴² Žr. Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimą.

⁴³ Žr. Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 28 d. sprendimą Nr. KT98-S93/2020.

Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. KT98-S93/2020 atsisakyta pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjos prašymą aiškinti, be kita ko, Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 13 d. sprendimo, kuriuo priimtas nagrinėti Seimo prašymas ištirti teisės aktų, susijusių su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko atleidimu iš pareigų, atitiktį Konstitucijai ir Teismų įstatymui, ir Konstitucinio Teismo pirmininko 2020 m. gegužės 13 d. pranešimo, kuriuo buvo sustabdytas Seimo ginčytų teisės aktų galiojimas, nuostatas. Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad iš Konstitucijos kyla Konstitucinio Teismo įgaliojimai aiškinti savo baigiamuosius aktus. Tačiau Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 13 d. sprendimas dėl Seimo prašymo priėmimo ir Konstitucinio Teismo pirmininko 2020 m. gegužės 13 d. pranešimas nėra Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai, kurių nuostatas turi įgaliojimus oficialiai aiškinti Konstitucinis Teismas. Jais nėra baigiama konstitucinės justicijos byla (išnagrinėjus konstitucinės justicijos bylą iš esmės, nutraukus pradėtą teiseną arba nutraukus bylą) arba atsisakoma nagrinėti prašymą. Todėl pareiškėjos prašymas išaiškinti Konstitucinio Teismo 2020 m. gegužės 13 d. sprendimo ir Konstitucinio Teismo pirmininko 2020 m. gegužės 13 d. pranešimo nuostatas nežinymingas Konstituciniam Teismui.